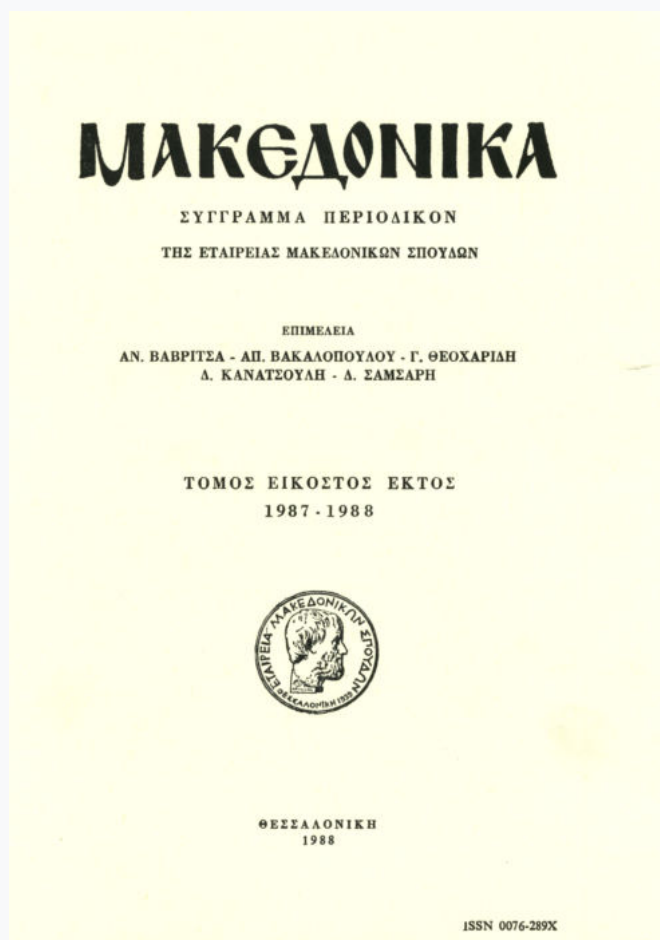

Μακεδονικά

Τόμ. 26 (1987)

Αφιερώνεται εις την μνήμην Χρίστου Ευαγγ. Λαμπρινού, Αθανασίου Ιω. Κωνσταντινίδου

Το κτηματολόγιο και η βιβλιοθήκη της Μονής του Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω: Χειρόγραφα και παλαίτυπα της Πιερίας

Θανάσης Παπαζώτος

doi: [10.12681/makedonika.1073](https://doi.org/10.12681/makedonika.1073)

Copyright © 2015, Θανάσης Παπαζώτος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαζώτος Θ. (1987). Το κτηματολόγιο και η βιβλιοθήκη της Μονής του Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω: Χειρόγραφα και παλαίτυπα της Πιερίας. *Μακεδονικά*, 26, 16–50. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1073>

ΤΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ.
ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΤΥΠΑ ΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Α. ΤΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ

Τὰ πρόσφατα δημοσιεύματα τοῦ κ. Ἀπ. Γλαβίνα γιὰ τὴ μονὴ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ¹ κάλυψαν αἰσθητὰ τὸ τεράστιο βιβλιογραφικὸ κενὸ ποὺ παρουσιάζει ἡ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ προβλήματα αὐτῆς τῆς ξεχασμένης σήμερα, σπουδαίας ἄλλοτε, μονῆς στὰ σύνορα τῆς Θεσσαλίας μὲ τὴ Μακεδονία. Τὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον ἀνέκοψε μᾶλλον ἢ βίαιη καταστροφὴ τῆς τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1943 ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς². Ἐκτοτε ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τοὺς ἐνοίκους τῆς, οἱ ὅποιοι συγκεντρώθηκαν σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μετόχια τῆς, τὴ λεγόμενη «Σκάλα», στοὺς πρόποδες τοῦ Ὀλύμπου καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ Λιτόχωρο. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν καὶ ὅσα κειμήλια στάθηκε δυνατό νὰ περισωθοῦν ἀνάμεσα σὲ αὐτὰ καὶ ἓνα κατὰστιχο τῶν ἀρχῶν τοῦ αἵωνα μας, τὸ ὁποῖο μᾶς βοηθᾷ νὰ ἔχουμε τώρα ὁλόκληρὴ τὴν εἰκόνα τῆς κτηματικῆς καταστάσεως τῆς μονῆς, ὅπως διαμορφώθηκε ὡς τὸ τέλος τῆς Τουρκοκρατίας.

---

1. Ἀπ. Γλαβίνα, Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ, Θεσσαλονίκη 1981, καὶ τοῦ Ἰδίου, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου κατὰ τὸ δεῦτερο ἡμῖς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ΕΕΘΣΘ 26 (1981) 175-201.

2. Τὰ σχετικὰ μὲ τὴ μονὴ δημοσιεύματα πρὶν τὸ 1943 εἶναι λιγοστά: Γενναδίου, μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, Ἡ Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1 (1917) 515-528, 545-560, 593-604, καὶ τοῦ Ἰδίου, Ἡ Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 2 (1918) 54-59, Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 1 (1919) 652-659, 739-746, καὶ τοῦ Ἰδίου, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 2 (1920) 23-25, Β. Α. Μυστακίδου, Χρυσοστομικὰ χειρόγραφα. Κώδιξ Μονῆς ἐν Ὀλύμπῳ τῷ Θεσσαλικῷ, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 2 (1920) 150-153, Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 4 (1920) 10-28, Παραμυθίας Ἀθηναγόρα, Περὶ τῆς ἐν Ὀλύμπῳ Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου. Συμπληρωματικά, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 10 (1926) 580.

Τὸ ἴδιο κατάστιχο μᾶς δίνει καὶ ἕναν πολύτιμο κατάλογο τῶν χειρογράφων, τῶν ἐντύπων καὶ μερικῶν ἐγγράφων τῆς βιβλιοθήκης.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ κατάστιχου¹ καὶ ὡς τῇ σ. 64 ἀντιγράφονται διάφορα συμφωνητικὰ μεταξὺ τῆς μονῆς καὶ ἰδιωτῶν, τὰ ὅποια δυστυχῶς παρουσιάζουν περιορισμένο ἐνδιαφέρον. Ἡ πολύτιμη ἀναγραφὴ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς γίνεται στίς σελίδες 65-70 καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Κίτρους Παρθένιο (Βαρδάκα). Ὁ ἄλλος σημαντικὸς κατάλογος, συνταγμένος ἀπὸ τὸ γραμματεῖα τῆς μονῆς Γεώργιο Ι. Χουζούρη, καλύπτει τίς σελίδες 76 καὶ 77².

---

1. Τὸ κατάστιχο ἦταν γνωστὸ στὸ μητροπολίτη Γεννάδιο, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1 (1917) 519. Φαίνεται ὅτι ἀρκετὲς πληροφορίες τῆς μελέτης του προέρχονται ἀπὸ αὐτό.

2. Ὁ Γεννάδιος, ὁ.π., σ. 528, ἀναφέρει ὅτι ὁ κατάλογος τῶν κτημάτων καὶ τῆς βιβλιοθήκης ὀφείλεται στὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γ. Χουζούρη.

Η ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ

Κτηματολόγιον τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰκατερίνης καὶ ἐπισκοπῇ Κίτρους νῆς καὶ ἐν κοιλάδι σχηματιζομένην ὑπὸ τῶν πέριξ ὁρέων καὶ κάτωθεν τῆς θέσεως τος ἔκτασιν ἐμβαδοῦ πῆχεις τεκτονικούς 4536, μῆκος πῆχεις 72 καὶ πλάτος Ἀγίας Τριάδος τιμωμένου καὶ ἔχοντος ἐμβαδὸν πῆχεις 572, μῆκος 26 πῆχεις

<i>α/α</i>	<i>Εἶδος τοῦ κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Ὅρια</i>	<i>Ἔκτασις</i>	<i>Κατηγορία</i>
1	Ναῖσκος ἁγίου Λαζάρου ¹	Παραπλεύρως τῇ Μονῇ.			
2	Ναῖσκος Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ²	Παραπλεύρως τῇ Μονῇ.			
3	Ναῖσκος «Ἀγίου Σπηλαίου» ³	Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μονῆς καὶ ἡμίωρον ἀπέχων αὐτῆς.			
4	Ναῖδριον «Προφήτου Ἡλιοῦ» ⁴	Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὀλύμπου τῆς ὁμωνύμου			
5	Ναῖσκος ἐρειπωμένος Παλαιομονάστηρον ⁵ .	Πρὸς δυσμὰς τῆς Μονῆς ἡμίωρον ἀπέχων αὐτῆς καὶ εἰς ὕψος μεγαλύτερον αὐτῆς.			
6	Μετόχιον «Σκάλα» ⁶	Εἰς τοὺς πρόποδας Ὀλύμπου, Ναχιγιᾶς Λιτοχώρου, Καζῆς Αἰκατερίνης, Σαντζάκιον καὶ Βιλαέτιον Θεσσαλονίκης.		Ἐμβαδὸν πῆχ. 3500, μῆκος 70, πλάτος 50.	Βακοῦφι Καρὰ Μουσταφᾶ Πασιᾶ.
7	Ναὸς «τῆς Κοιμήσεως» ⁷	Ἐντὸς τῆς «Σκάλας».			

1. Σύγχρονος τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς. 2. Ὡσαύτως. 3. Ὡσαύτως.
 4. Ὡσαύτως. 5. Πρωτίστη καὶ ἀρχικὴ σκηνώσις τοῦ Ἀγίου Διονυσίου. 6. Ἐτήσιος φόρος ὅλων ὁμοῦ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς ἐν ὅλῃ γρόσια ταμειακὰ 2400. 7. Ἰδρυθεὶς συγχρόνως καὶ ζωγραφισθεὶς τὸ 1748.

Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ᾽Αγίου Διονυσίου τοῦ ἐν ᾽Ολύμπῳ, ἐν τῇ κλιτύϊ αὐτοῦ κειμένης καλουμένης «Σταλογματιὰ» καὶ ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ κτιρίου αὐτῆς ἔχοντος 63, ἐκ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ὀρθμοῦ Βυζαντινοῦ, ἐπ' ὀνόματι τῆς καὶ πλάτος 22, στερουμένης δὲ περικύβλου.

Κυριότης	Τίτλος ἰδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις ¹
Εὐγγρονον τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς.	Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς «Ἁγίας Τριάδος».	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς «Ἁγίας Τριάδος».	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς «Ἁγίας Τριάδος».	

1. Στὸ κατάστιχο ὑπάρχει ἀκόμη μιὰ στήλη μετὰ τὸ χαρακτηρισμὸ «Παρατηρήσεις». Οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς κατατίθενται ἐδῶ ὡς ὑποσημειώσεις.

<i>Εἶδος</i> <i>α/α τοῦ κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Ὅρια</i>	<i>Ἔκτασις</i>	<i>Κατηγορία</i>
8 Ναὸς «τῆς Ἁγίας Μακρίνης» ⁸	Παραπλεύρως τῆς Σκάλας.		Ἐμβαδὸν πῆχ. 150, μήκος 15, πλάτος 10.	
9 Ναὸς «Ἁγίας Παρασκευῆς» ⁹ .	Ἡμίωρον πρὸς βορρᾶν ἀπέχων τῆς Σκάλας.		Ὅμοιός τῃ ἀνωτέρῳ.	
10 Ναὸς «Ἁγίου Γεωργίου» ¹⁰ .	Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Σκάλας, ἀπέχων μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν αὐτῆς ἐν τῇ τοποθεσίᾳ «Πέλλα».		Ἐμβαδὸν πῆχεις 204, μήκος 17, πλάτος 12.	
11 Μῦλος μετὰ κήπου.	Χωρίον Πυργωτὸς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἐδάφει, δῆμος Γόννων.	Ἐντὸς τῆς περιφέρειας τοῦ τσιφλικίου Ρουσὶτ Πασιᾶ, εἰς θέσιν «Κυπαρίσσιω».	Στρέμματα 6.	Ἄγνωστον.
12 Μῦλος μετὰ κήπου.	Χωρ. Πυργωτὸς ἐν τῷ Ἑλλήν. ἐδάφει, δῆμος Γόννων.	Ὡσαύτως.	Στρέμματα 4.	Ὡσαύτως.
13 Μετόχιον.	Χωρίον Λιτοχώρον θέσις «Χωροστάσιον».	Μετόχ. Μονῆς Κανάλων. Γεώρ. Τζήκας καὶ δρόμος ἐκ δύο μερῶν.	Στρέμματα 50.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
14 Ναὸς «Ἁγίας Ματρῶνας»	Ἐντὸς τοῦ μετοχίου Λιτοχώρου		Μήκος 8 πῆχεις, πλάτος 7.	
15 Μῦλος νέος.	Λάκκος Λιτοχώρου, εἰς Ναχιγιὲν Λιτοχ., Καζᾶν Αἰκατερίνης, Ξαντζάκιον καὶ Βιλαέτιον Θεσσαλονίκης.	Λάκκος, Μέλινδρα, Πεστιριά, κῆπος καὶ οἰκόπεδον τῆς Μονῆς.	Στρέμματα 4.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
16 Μῦλος «Μεσαῖος» ὀνομαζόμενος.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Λάκκος ἐκατέρωθεν Κων. Φοῦντος καὶ δρόμος.	Στρέμματα 12.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
17 Μῦλος «Ντουσμάν» ἐπικαλούμενος.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Λάκκος ἐκατέρωθεν καὶ δρόμος.	Στρέμματα 2.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.

8. Ἰδρυθεὶς τῷ 1660ῳ σωτηρίῳ ἔτει.

9. Ἀρχαία καὶ ἀγνώστου χρονολογίας.

10. Ὡσαύτως.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἄγνωστον.	Ἐπὶ τῇ Μονῇ, τῇ δὲ 1857 ^ψ ἔτει ἐστάλησαν σὺν ἄλλοις εἰς τὰ σεβασ. Πατριαρχεῖα ἡγουμενεύοντος Ἰωαννικίου καὶ ἔκτοτε ἀπωλέσθη.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Κυριάκον Ζήση διὰ τρία καὶ ἡμισυ ἔτη ἀπὸ σήμερον.
Ὡσαύτως.	Ὡσαύτως.	Ὡσαύτως.	Ὡσαύτως.	Ὡσαύτως.
Ἄγνωστον.	Ταπὶ ἀρ. 35, Τεσρὶν ἰσανί, 91. Ἐπ' ὀνόματι ἡγ. Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς κατοικίαν τῶν πατέρων.
Ἄγνωστον.	Ταπίον ἐντὸς τοῦ ἀνωτέρω.			
Ἰδρυθεὶς δαπάνη τῆς Μονῆς τῇ 1901 ^ψ ἔτει.	Χοτζέτι ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένος εἰς Γρηγ. Ν. Φούντον καὶ Νικ. Ἐλευθερίου.
Ἄγνωστον.	Ταπὶ ἀρ. 54, Τεσρὶν ἰσανί 91, ἐκ Γιουκλαμῆ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένος εἰς τοὺς ἀνωτέρω.
Ἄγνωστον.	Ταπὶ ἀρ. 531, Τεσρὶν ἡ-Ἐβέλπ ἀπὸ Γιουκλαμῆ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένος εἰς τοὺς ἰδίους.

<i>Είδος α/α του κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Όρια</i>	<i>Έκταση</i>	<i>Κατηγορία</i>
18 Μύλος «Καλογε- ρικός» δνόματι.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Δρόμος και λάκκος ἐκατέρωθεν.	Στρέμματα 15.	Κτήμα της Μονής.
19 Βυρσοδεψείον.	Λάκκος Λιτοχώρου.	Μύλος Μοναστ. Νικ. Λάπας και λάκ- κος.	Στρέμματα 2.	Κτήμα της Μονής.
20 Μετόχιον γεωρ- γικού συστήμα- τος.	Βαρικόν Λιτοχώρου.	Έν τῷ μέσῳ μονα- στηριακῶν ἀγρῶν ἐν Βαρικῷ.	Στρέμματα μόνον τῶν κτιρίων 100.	Κτήμα της Μονής.
21 Μετόχιον ἐξαρ- τήματος Ἁγίου Γεωργίου Κορι- νοῦ ¹¹ .	Κωμόπολις Αἰκατε- ρίνης, συνοικία Ἐκ- κλησίας.	Βασίλ. Ζαγορίσιος, ἐργοστάσια Ρετζέπ ἀγᾶ και δρόμος.	Στρέμματα 4.	Κτήμα της Μονής.
22 Μετόχιον μετὰ κήπου.	Κωμόπ. Αἰκατερίνης, συνοικία Ἐκκλησί- ας.	Κήπος τζιαμίου, Μπατάλας, Βασίλ. Κυργιάννης και δρό- μος.	Στρέμματα 12.	Κτήμα της Μονής.
23 Μύλος.	Χωρίον Κεραμίδιον ὑπαγόμενον διοικη- τικῶς εἰς τὴν ὑπο- διοίκησιν Αἰκατερί- νης.	Έν τῷ τσιφλικίῳ «Κεραμίδιον».	Στρέμματα 20.	Κτήμα της Μονής ἀρχαιόθεν.
24 Μονήδριον «Ἁ- γιος Γεώργιος ἐν Κορινθῷ ¹² .	Τσιφλικίον «Κορι- νός» ὑπαγόμενον δι- οικητικῶς εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Αἰκα- τερίνης.	Περιστοιχούμενον ὑπὸ γαιῶν τοῦ τσι- φλικίου.	Στρέμματα 120 μετὰ τῶν ἀγρῶν.	Κτήμα της Μονής διὰ φερμανίου και λοιπῶν παλαιῶν χοτζετιῶν.
25 Μετόχιον.	Βέροια. Καζᾶς Βε- ροίας, Σαντζάκιον και Βιλαέτιον Θεσ- σαλονίκης, ἐνορία Ἁγ. Δημητρίου.	Γιάννης Ζήση, Γρηγ. Χαντζῆ, δρόμος ἐκ 2 μερῶν.	Πήχεις τεκτονικοὶ 400, μήκος πῆχ. 20, πλάτος 20.	Κτήμα της Μονής

11. Ἐτοιμορρόπου ὄντος προτίθεται ἡ Μονὴ ἀνακαινίσαι τοῦτο. 12. Κατὰ τὸ
ὑπάρχον φερμάνιον και παλαιὰ χοτζέτια ἐν προγενεστέρα ἐποχῇ τὸ Μονήδριον εἶχεν
ὑπὸ τὴν κυριότητά του πολὺ περισσοτέρας γαίας ἀφαιρεθείσας και ὑπαγομένας σήμε-
ρον ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν κατόχων τοῦ τσιφλικίου.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρήσεις
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 530, Τεσρίν-ῆ-Ἐβέλ 91 ἀπὸ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένους εἰς τοὺς αὐτοὺς.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 536, Τεσρίν-ῆ-Ἐβέλ 91 ἐκ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Δημ. Γραμμένου-λον.
Κατασκευασθὲν δαπάνη τῆς Μονῆς πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀνακαινιζόμενον καὶ ἐπαυξανόμενον.	Στερεῖται τίτλων (Ταπί) ιδιοκτησίας.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς ὡς ἀγρός.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Κατοικία τῶν πατέρων τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν γεωργῶν καὶ ἄλλων τοῦ γεωργικοῦ συστήματος.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 43, Τεσρίν-ισανί 91 ἐπ' ὀνόματι Ἀμβροσίου.	Ἐπ' ὀνόματι Ἀμβροσίου.	Ἐπ' ὀνόματι «Ἁγίου Γεωργίου».	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Κων. Ἰωάννου.
Ἄγνωστον.	Ταπί ἀρ. 17, Τεσρίν-ῆ-Ἐβέλ 91 ἐκ Γιουκλαμᾶ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Τὸ ἥμισυ πρὸς κατοικίαν τῶν ταξιδιωτῶν πατέρων, τὸ δὲ ἕτερον ὑπ' ἐνοίκιον.
Ἄγνωστον.	Ἐπὶ τῆς Μονῆς, ὑποστάντες καὶ οὐτοι τὴν αὐτὴν τῶν ἐν Πυργωτῷ μύλων τύχην.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένους ὑπὸ Γεώρ. Τσιαμόπουλου διὰ μίαν εἰσέτι τετραετίαν.
Ἀγορὰ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων.	Φερμάνιον καὶ χοτζέ-τια παλαιά.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.		
Ἄγνωστον ὡς ἀρχαῖον.	Ταπί ἀρ. 57, Τεσρίν-ῆ-Ἐβέλ 91 ἀπὸ Γιουκλαμᾶ, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς κατοικίαν τοῦ ἐν Βεροίᾳ ταξειδιώ-του.

<i>Είδος α/α τοῦ κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Ὅρια</i>	<i>Ἐκτασις</i>	<i>Κατηγορία</i>
26 Μετόχιον.	Βέροια, ἐνορία ἹΑ- γίου Δημητρίου.	Μετόχ. Μονῆς, δρό- μος ἐκ δύο μερῶν καὶ ὀθωμανικὴ οἰκία	Ἑμβαδὸν πῆχ. 300, μῆκος 20, πλάτος 15.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
27 Ναός.	Ἐντὸς τῶν ἄνω δύο μετοχίων, ἄνευ ἐγ- καινίων εἰσέτι.			
28 Μετόχιον ¹³ .	Τσαριτσάνη, καζᾶς Ἑλασσῶνος, Σαν- τζάκιον Σερβίων, Βιλαέτιον Μονα- στηρίου.		Ἑμβαδὸν πῆχ. 300, μῆκος 20, πλάτος 15.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
29 Χωράφιον.	Βαρικὸς Λιτοχώρου, τοποθ. «Γιαλιᾷ».	Χωράφ. ἀνταλλαγέν, θάλασσα, Γκουντου- βάς, Ποτόκιον καὶ Καψοῦρα τῆς Μο- νῆς.	Στρέμματα 20.	Ἐκ τῆς Τηλέμαχον Κομποθέκραν δι' ἀνταλλαγῆς.
30 Χωράφιον.	Βαρικὸς Λιτοχώρου «Γιαλιᾷ».	Χωράφ. τῆς Μονῆς, θάλασσα, ἹΑΘ. Τσι- ρουδημος καὶ ποτό- κιον τῆς Μονῆς.	Στρέμματα 20.	Κτῆμα τῆς Μονῆς.
31 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Λαϊκόβι» τοποθεσία.	Τσοῦκας, Ζησκάτας, Νικόλας ἹΑθανασίου καὶ χανδάκι.	Στρέμματα 60.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιᾶ.
32 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Τσιρου- γιάννης».	Νικόλ. Τσιιάλης, Γιάννης Ἀνδρέας, Παναγιωτόπουλος καὶ Καψοῦρα.	Στρέμματα 90.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιᾶ.
33 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Μίνου Κα- ραγάτσου».	Μητράκας, Κων. Γκουντόλας καὶ Κα- ραγάτσι.	Στρέμματα 15.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιᾶ.
34 Χωράφιον.	Βαρικὸς «Ἀπιδιά».	Τατσιόπουλος, Σι- σκόπουλος, Μπόν- της, Τσιαῖρι ἹΑγίου Δημητρίου.	Στρέμματα 12.	Βακοῦφι Μουσταφᾶ Πασιᾶ.

13. Εἶναι ἐτοιμόρροπον.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἀγνωστον ὡς ἀρχαῖον.	Ταπί ἀρ. 56, Τεσρίν-ῃ-Ἐβέλ 91, ἐκ Γιου-κλαμᾶ ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Ἀντών. Ἀμαξιλά-την καὶ ὑπηρετην Γεώργιον.
Κτισθεὶς ὑπὸ ἱερομονάχου Παναρέτου ταξειδιώτου, δαπάνη τῆς Μονῆς.		Καταγραφή ἐπ' ὀνόματι Ἀγίου Διονυσίου.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	
Ἀγνωστον.	Ἐν τοῖς ταπίοις τῆς Μονῆς τὸ τούτου δὲν ὑπῆρχεν οὔτε ὑπάρχει.	Ἀγνωστον.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς κατοικίαν πτωχῶν ἄνευ ἐνοικίου.
Κτήμα τῆς Μονῆς.	Ταπίον εἰσέτι μὴ ἐκδοθέν.	Μήπω καταγραφέν.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς βοσκήν τῶν τῆς Μονῆς ζώων.
Ἀφιέρωμα ἱερομονάχου Ἀγαθαγγέλου.	Ἀπωλέσθη ἐν Θες/κη θανόντος ἐκεῖ τοῦ δωρητοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Ἀγαθαγγέλου.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Πρὸς σποράν.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ἐφκάφ Θες/νίκης ἀρ. 131, 172, Σιουμπάτ 28, 1290. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 132, 172, Σιουμπάτ 28. 1290. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 128, 172, Σιουμπάτ 28-90. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 130, 172, Σιουμπάτ 28-90. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.

<i>Είδος α/α του κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Όρια</i>	<i>Έκταση</i>	<i>Κατηγορία</i>
35 Χωράφιον.	Βαρικός «Καλύβια».	Παναγιωτόπουλος, Καναβούρας, 'Απόστολής και Καψούρα.	Στρέμματα 8.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
36 Χωράφιον.	Βαρικός «Τέντα».	Παληοποτάμι, Μητράκας, Φαρμάκης, Γεωργουλής και Νικ. Μπακλαβής.	Στρέμματα 100.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
37 Χωράφιον	Βαρικός «Στέργιος».	Βαγγέλ. Μπισκάρη, Μιχ. Τσούκα, Τριανταφυλλόπουλος και δρόμος.	Στρέμματα 36.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
38 Χωράφιον.	Βαρικός «Καλύβια Δριανιστινά».	Τζιαμίζας, Οικονόμος, Κουτσμάνης και Νικ. Τσιάλης.	Στρέμματα 18.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
39 Χωράφιον.	Βαρικός «Τέντα». Μεγάλο χωράφι.	Στέργιος Τατσιόπουλος, Φούντος, Καρανάσιος και Καζανούδια.	Στρέμματα 100.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
40 Χωράφιον.	Βαρικός «Παληότοπος».	Παληοπόταμος, δρόμος και από 2 μέρη, Καψούρα.	Στρέμματα 10.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
41 Χωράφιον.	Βαρικός «Καψούρα».	Βαγγέλ. Σίμων, Παληοποτάμι, Καψούρα και δρόμος.	Στρέμματα 100.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
42 Χωράφιον.	Βαρικός «Καλύβια».	Λαλούμης, Τατσιόπουλος Γρούνας και Στέργιος.	Στρέμματα 9.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
43 Χωράφιον.	Βαρικός «Καψούρα».	Δρόμος, Φούντος, Καψούρα από 2 μέρη.	Στρέμματα 40.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.
44 Χωράφιον.	Βαρικός «Ζωγράφου Πλάτανος».	Μητράκας, Νικ. Γκέκας, Μιχ. Ντουβλέτης και 'Αγγέλης.	Στρέμματα 6.	Βακούφι Μουσταφά Πασιά.

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 126-172, Σιουμπάτ 28-90. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 152-172, Σιουμπάτ 28-1290. Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 129-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 129-172 Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπί ἀρ. 133-172, Σιουμπάτ 28-1290, ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι Δαμιανοῦ.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον.
Ἐκ κληρονομίας Ροδακίνα.	Ταπίον ἀπωλέσθη ἄγνωστον πότε.		Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Σπειρόμενον ἐπὶ γεωμόρφῳ.

<i>Είδος α/α τοῦ κτήματος</i>	<i>Τοποθεσία</i>	<i>Ὅρια</i>	<i>Ἔκτασις</i>	<i>Καταγραφή</i>
45 Χωράφιον.	Αἰκατερίνη «Μαυρονέρι».	Ράπου Χόντους, Σουλεϊμάν Ἐφέντη, Μαυρονέρι, Στουπί, Σουλεϊμάν Ἐφέντη, Παληογέφυρα καὶ Σαμαροπλάτανος.	Στρέμματα 75.	Ἀγνωστον.
46 Χωράφιον	Βέροια. Χωρίον Τσιόρνοβον, Καζῆς Βεροίας, Σαντζάκιον καὶ Βιλαέτιον Θεσσαλονίκης, τοποθεσία «Σούρβη».	Μέλιου Μπουρντάνα, Γεώργη Δήμου, Ἀντώνη Μαρμάρα καὶ δρόμος.	Στρέμματα 4.	Γαζή Μεχμέτ Βέη Τζιαμί Ἰμαρέτ.
47 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Μουτσιάλι».	Παπᾶ Χαρίσης, Κώστα Γκόλιου, λάκκος καὶ δρόμος.	Στρέμματα 6.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
48 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Καλύβια».	Ἀντών. Τσιόκα, δρόμος καὶ Ὅρμάν Βακοῦφι ἀπὸ 2 μέρη.	Στρέμματα 3	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
49 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Νιφάντζα».	Γρηγόριος, Ἀθαν. Μάστορας, Νικόλαος καὶ Ζαφειρόπουλος.	Στρέμματα 2.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
50 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Καμπακτᾶ».	Ἀντών. Ζιώγου, Ἀντών. Μαρμάρα, Ὅρμάν Βακοῦφι ἀπὸ 2 μέρη	Στρέμματα 2.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.
51 Χωράφιον.	Χωρ. Τσιόρνοβον «Ποστάβα».	Λισσάβους, Δημ. Μπουρντάνου, Κώστας καὶ Μήτρης.	Στρέμματα 8.	Τζιαμί Ἰμαρέτ.

Στὸ τέλος τοῦ παραπάνω καταλόγου·

Παρατηρήσεις.

Ἐκ τῆς λεπτομεροῦς περιγραφῆς τῶν διαφόρων βιβλίων τῶν τῆς Μονῆς κτημάτων, τῶν ἐπ' ὀνόματι διαφόρων προσώπων τεθνεώτων πλέον, πρὸ πολλῶν ἐτῶν καταγεγραμμένων, ὡς καὶ πολλῶν κτημάτων, ἐστερημένων τάνῃν τίτλων, δῆλον ἀποκαθίσταται ὅτι οὐ σμικρὰ προσκόμματα εἰς τὴν κανονικὴν καὶ λυσιτελεῖ λειτουργίαν τῶν τῆς Μονῆς πολλάκις προέρχονται, ἐκφρομένων

Κυριότης	Τίτλος ιδιοκτησίας	Καταγραφή	Φόροι	Χρῆσις
Ἄγνωστον.	Ταπίον δὲν ὑπάρχει		Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐκμεμισθωμένον εἰς Ἀλὴν Σουβαρήν
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 165, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 162, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόμ. Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 161, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 164, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 163, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.
Βακοῦφι.	Ταπί ἄρ. 2, 166, Σιουμπάτ 1299, ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι Γιάννη Κώστα.	Ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς.	Ἐπὶ γεωμόρφ.

πολλῶν ἐρίδων μετὰ γειτόνων, κτημάτων κατόχων, δι' ὃν τὴν διευθέτησιν εἰς πολλὰς πολλάκις ἡ Μονὴ δαπάνας καὶ θυσίας ὑποβάλλεται ὡς ἐκ τῆς ἀνωμάλου καὶ ἀκαταλλήλου καταστάσεως τῶν κτημάτων τιτοφορίας. Δι' ἅπερ οὐκ ἄσκοπον ἡγήσάμεθα καθυποβαλεῖν βαθυσεβάστως τὴν ταπεινὴν ἡμῶν διαγνώμην τῇ ἀξιοσεβάστῳ ἐπὶ τῶν Μοναστηριακῶν ὑποθέσεων Ἐπιτροπῇ καὶ καθικεῦσαι Αὐτήν, ἵνα εἰ δυνατόν διὰ τῶν καταλλήλως πολυτίμων Αὐτῇ ἐνεργειῶν ἐκδοθῶσι καὶ χορηγηθῶσι τῇ Μονῇ νέοι τίτλοι ιδιοκτησίας ἀπάντων αὐτῆς τῶν

κτημάτων, ἀλλ' ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς μόνον πρὸς διηγεκῇ καὶ ἀπρόσκοπτον πλεόν λειτουργίαν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι.

Σημείωσις.

Περὶ δὲ τῶν περιφερικῶν ἀπανταχόθεν ὁρίων τῆς Μονῆς οὐ ποιούμεθα μνεΐαν ἐν τῷδε, τούτων γνωστῶν ὄντων τοῖς σεβαστοῖς Πατριαρχείοις εἰς ἀντίγραφον ἀποσταλέντων κατ' αἰτησιν αὐτῶν πρὸ ἐτῶν.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ Μονῇ τῇ 15ῃ Μαΐου 1905.

Ὁ Ἡγούμενος Γεννάδιος καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Ὁ πρῶτον Ἡγ. Παρθένιος.

Ὁ ἱερομόναχος Μελέτιος διὰ τοῦ μοναχοῦ Εὐγενίου¹.

1. Στὴ σ. 60 τοῦ κατάστιχου τῆς μονῆς ἀναγράφονται οἱ παρακάτω ἡγούμενοι· Νεόφυτος (1866-1870), Δαμιανὸς (1870-1886), Παρθένιος (1886-1891), Γεννάδιος (1891 μέχρι σήμερον-δηλαδὴ τὸ 1905). Προσθέτουμε καὶ τὸν ἡγούμενον Ἰωαννίκιο, ὁ ὁποῖος στὰ 1857 ἔστειλε στὸ Πατριαρχεῖο τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τῶν ὑπ. ἀρ. 11, 22 καὶ 23 κτημάτων τοῦ κατάστιχου, καὶ τὸν Μεθόδιο στὰ 1836, ὅπως ἀναφέρει ἕνα σημεῖωμα στὸν τόμο Ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου, τὸ ὁποῖο δημοσιεύεται παρακάτω. Ὁ Γεννάδιος, δ. π., σ. 525-26, δίνει τὰ ὀνόματα μερικῶν ἀκόμη ἡγουμένων. Ὁ κατάλογος συμπληρῶνεται ἀκόμη περισσότερο μὲ τὸ δημοσίευμα τοῦ Ἀθηναγόρα, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 4(1920) 19-22, ὅπου περιγράφονται μὲ συντομία 60 ἔγγραφα σχετικὰ μὲ τὴ μονὴ τοῦ Ἀρχείου τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σύμφωνα μὲ ὅλα αὐτὰ ὁ κατάλογος τῶν ἡγουμένων τοῦ 19ου αἰ., μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς μονῆς στὰ 1816, ὁπότε «κατεδαφίσθη καὶ λεηλατίσθη», καὶ ὥς τις ἀρχὲς τοῦ 20οῦ ἀποκαθίσταται ὥς ἑξῆς: Τὴ χρονιά τῆς καταστροφῆς ἡγούμενος ἦταν ὁ Μεθόδιος Παληοῦρας, πιθανότατα ἀπὸ τὴν Ἀγιά, ὁ ὁποῖος, ὅπως δείχνουν οἱ σημειώσεις τῶν σωζόμενων βιβλίων τῆς μονῆς, φρόντισε γιὰ τὴν ἐπαύξηση τῆς βιβλιοθήκης μὲ μιὰ γενναία δωρεὰ 400 τόμων, ἀγορασμένων ἰσως στὴ Λειψία, ὅπου ἦταν ἐφημέριος σὲ κάποια περίοδο ποὺ δὲν εἴμαστε σὲ θέσει νὰ προσδιορίσουμε. Τὴν ἴδια χρονιά, δηλαδὴ στὰ 1816, ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν πατριάρχη Κύριλλο ΣΤ' (1813-18) ἐπιτιμητικὸ ἔγγραφο κατὰ τοῦ Μεθοδίου. Ὁ Γεννάδιος, δ. π., σ. 523, γράφει ὅτι ὁ Μεθόδιος Παληοῦρας μὲ δώδεκα μοναχοὺς ἀπαγχονίστηκε στὴ Λάρισα κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἀπὸ τὸν Βελή πασά, γιὸ τοῦ Ἀλῆ τῶν Ἰωαννίνων· συνεπῶς, ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τὸ 1916 ἡγούμενοι τῆς μονῆς ὑπῆρξαν οἱ:

Μεθόδιος Παληοῦρας	† 1821
Θεοφάνης;	
Μεθόδιος ἐκ Λιτοχώρου	1836
Διονύσιος	1846-48
Γερμανὸς Καταφυγιώτης	1848-49
Καλλίνικος Λιτοχωρίτης	1849-51
Δαμιανὸς Σιατιστεὺς	1851-53
Διονύσιος Βερροϊεὺς	1853-56
Δαμιανὸς Σιατιστεὺς	1856-57

Τοῦ παρόντος κτηματολογίου ἀκριβὲς καὶ πανομοιότυπον ἀντίγραφον ἀπεστάλη εἰς τὰ σεβαστά Πατριαρχεῖα, μετὰ προηγουμένην αἴτησιν αὐτῶν, τῇ 15ῃ Μαΐου 1905 = πέντε.

Ὁ Κίτρος Παρθένιος.

Ἡ μονὴ κατεῖχε συνολικὴ ἔκταση γῆς 1.095 στρεμμάτων, τὰ ὅποια κατανέμονταν ὡς ἑξῆς κατὰ περιοχὴ¹:

Τοποθεσία Βαρικὸς Λιτοχώρου 744 στρέμματα.

Χωριὸ Κορινὸς	120	»
Κατερίνη	91	»
Λιτόχωρο	85	»
Χωριὸ Τσιόρνοβο Βεροίας	25	»
Χωριὸ Κεραμίδι	20	»
Χωριὸ Πυργωτὸς Γόννων	10	»

Ἡ τακτοποίηση τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς μονῆς φαίνεται ὅτι ἀνήκει στὶς προσπάθειες τοῦ ἡγουμένου Δαμιανοῦ (1870-1886), μιὰ καὶ στὸ ὄνομά του ἐκδίδονται 23 τίτλοι ἰδιοκτησίας τὸ ἔτος 1871.

Ὁ κύριος παραγωγικὸς χῶρος τῆς μονῆς βρίσκεται στὴν περιοχὴ τοῦ Λιτοχώρου. Γιὰ τὴν ἴδια πρέπει νὰ ἦταν ζωτικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ μετόχια τοῦ Κορινοῦ καὶ τῆς Κατερίνης, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα δείχνουν ἀπλῶς τὸ ἀνοιγμὰ τῆς σὲ περιοχῆς πέρα ἀπὸ τὸν κάμπο τῆς Πιερίας. Ἐχει ἀκόμη ὀκτώ μύλους τοὺς ὁποίους ἐκμισθώνει σὲ ἰδιῶτες. Οἱ φορολογικὲς τῆς ὑποχρεώσεις ἀνέρχονταν στὸ ποσὸ τῶν 2.400 γροσίων ἐτησίως.

Τὸ χρονικὸ τῆς κυριότητος τῶν παραπάνω κτημάτων δὲν εἶναι δυνατό νὰ διερευνηθεῖ μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ καταλόγου. Οἱ ἀόριστες ἀναφορὲς ὡς παλαιῶν μερικῶν ἀπὸ αὐτὰ ἐπιτρέπουν ἓνα χονδρικὸ διαχωρισμὸ σὲ παλιὰ καὶ νέα μετόχια. Στὴν πρώτη ὁμάδα ποὺ παρουσιάζει καὶ περισσό-

Ἰωαννίκιος ἐκ Ραψάνης	1857-60
Ἀνθίμος ἐκ Λιανοβερίου Καμπανίας	1860-63
Νέοφυτος ἐκ Δεσκάτης	1863-68 ἢ 1870
Δαμιανὸς Σιατιστεὺς	1869-86 ἢ 1870-86
Παρθένιος ἐκ Πορταριάς	1886-91
Γεννάδιος ἐκ Γευγελῆ	1891-1911
Μελέτιος ἐκ Νεζεροῦ Λαρίσης	1911-12
Γεννάδιος ἐκ Γευγελῆ	1913-16

1. Ὑπολογίζεται μόνον ἡ ἔκταση τῆς καλλιεργήσιμης γῆς. Σύμφωνα μετὰ τὸ Γενν. ἀδ. ο, δ.π., σ. 520, ἡ συνολικὴ ἔκταση ποὺ κατεῖχε ἡ μονὴ ἀνέρχεται στὰ 70.000 στρέμματα. Ὁ ἴδιος περιγράφει με συντομίαν τὴν ἀκίνητη περιουσίαν τῆς μονῆς, δ.π., σ. 553-55.

τερο ιστορικό ενδιαφέρον συγκαταλέγονται:

α) Ἡ «Σκάλα», μετόχι τὸ ὁποῖο θεωρεῖται σύγχρονο μὲ τὴν ἱδρυση τῆς μονῆς (1542)¹. Ὑπῆρχε καὶ σχετικὸ αὐτοκρατορικὸ φερμάνι ἐπικυρωτικὸ τῆς κατοχῆς. Τὸ ἱδρυτικὸ πάντως ἔγγραφο τῆς μονῆς δὲν εἶναι αὐτοκρατορικὸ καὶ δὲν ἀναφέρει τὴ «Σκάλα». Θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ δεχτοῦμε ὅτι πράγματι ἐκδόθηκε αὐτοκρατορικὸ φερμάνι μὲ χρονολόγησι κοντινὴ πρὸς τὸ 1542, τὸ ὁποῖο ὅμως σήμερα δὲν ὑπάρχει. Ὅτι ἡ μονὴ κατεῖχε τὴ «Σκάλα» πρὶν τὸ 1748 φαίνεται ἀπὸ τὴν παρατήρησι ὅτι ὁ ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ μετοχίου τοιχογραφήθηκε τὸ 1748.

β) Τὸ μετόχι τοῦ ἁγίου Γεωργίου στὸν Κορινό, ἐπικυρωμένο μὲ φερμάνι καὶ χοτζέτια. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι ὁ ἅγιος Γεώργιος εἶχε ἐξαρτηματικὴ γῆ 4 στρεμμάτων στὴν Κατερίνη. Ἡ γῆ αὐτὴ μαζὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα 120 στρέμματα τῆς περιοχῆς Κορινοῦ περιέρχονται στὴν κυριότητα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου μὲ ἀγορά. Αὐτὸ δηλώνει ἴσως ὅτι πρὶν ὑπὸ τὴν πράξιν ἀγορᾶς ὁ ἅγιος Γεώργιος μὲ τὴ γῆ του καὶ τὸ ἐξάρτημα τῆς Κατερίνης ὑποτελοῦσε παλιότερα ἀνεξάρτητο μονὸδριο τῆς περιοχῆς.

γ) Πρὶν τὸ 1857, ὅταν οἱ τίτλοι κυριότητος στάλθηκαν στὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἔκτοτε χάθηκαν, ἡ μονὴ κατεῖχε τρεῖς μύλους μὲ κάποιαν ἔκτασι γύρω τους, δύο στὸ χωριὸ Πυργωτὸς τῶν Γόννων καὶ ἓνα στὸ χωριὸ Κεραμίδι τῆς Κατερίνης.

B. Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΟΛΥΜΠΩ²

Κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Στανροπηνιακῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου Μονῆς ἐμπεριεχομένων βιβλίων φιλολογικῶν τε καὶ θρησκευτικῶν. Πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ παρόντος ἐπεδόθη τῇ σεβαστῇ Ἑλληνικῇ Ἀρχῇ Αἰκατερίνης.

Φιλολογικά

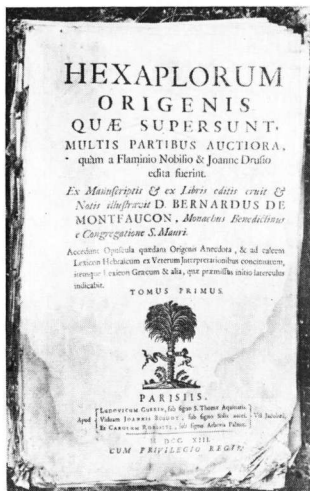
1. Ἡροδότου Ἀλικαρνασσεῶς λόγοι ἐννέα. Ἔκδοσις Ἀμστελδάμου³.

1. Τὸ τουρκικὸ ἱδρυτικὸ ἔγγραφο τῆς μονῆς πρωτοδημοσιεύει ὁ Ἀ π. Γ λ α β ί ν α ς, Ὁ ἅγιος Διονύσιος, ὁ.π., σ. 23-4.

2. Ὁ κατάλογος αὐτὸς τῶν 120 βιβλίων ἦταν γνωστὸς στὸ Γ ε ν ν ἄ δ ι ο, ὁ.π., σ. 557. Ὁ Ἀ θ η ν ἄ γ ὀ ρ α ς δημοσίευσεν στὸ περιοδικὸ «Ὁ Νέος Ποιμὴν», ὁ.π., κατάλογο 259 τόμων καὶ 9 χειρογράφων κωδίκων ποὺ ἀνῆκαν ἄλλοτε στὴ μονὴ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου καὶ μεταφέρθηκαν στὴ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης στὰ 1853. Δὲν γνωρίζουμε τὸ λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ μονὴ στερήθηκε ἓνα τόσο μεγάλο τμήμα τῆς βιβλιοθήκης τῆς στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰ. Ἀπὸ τοὺς 120 τόμους ποὺ ἀναγράφονται σ' αὐτὸ τὸ κατάστιχο διατηρήθηκαν ὡς σήμερα μόνο 14 τόμοι σὲ οἰκτρὴ κατάστασι.

3. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1763.

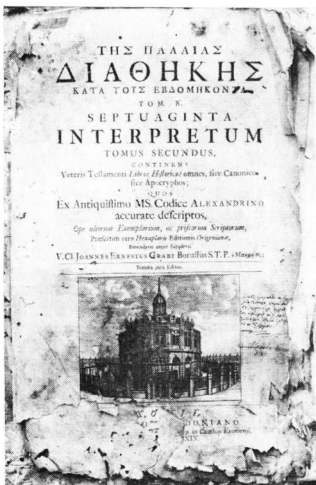

α

β

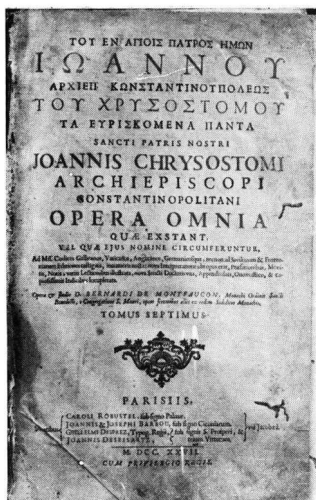
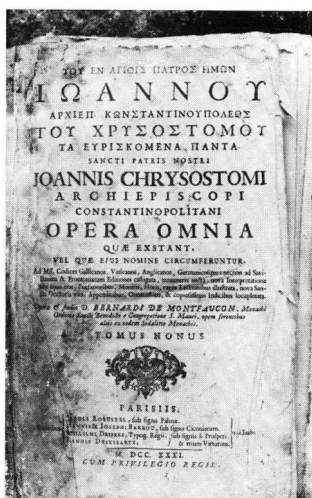
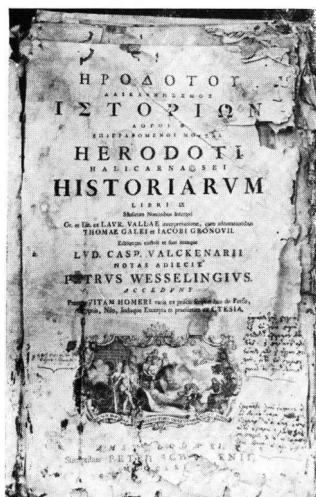

γ

δ

 α β γ

8

2. Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἱστορικὰ βιβλία 19.
  3. Λεξικὸν Λατινο-ελληνικόν.
  4. Ἰωάννου Στοβαίου Φυσικαὶ γνώσεις. Ἐκδοσις Ἀντβέρσης¹.
  5. Ἀποθήκη ὠφελίμων γνώσεων. Περιοδικόν. Τόμος στος-ζος².
  6. Πραγματεία περὶ πλούτου. Ἰ. Σούτσον³.
  7. Σοφοκλῆς. Τόμος Αος.
  8. Γεωγραφία (ἀγνώστου).
  9. Ἱστορία Ἑλλάδος (ἀγνώστου).
  10. Μυθολογία Χαρισίου Κοζανίτου.
  11. Βυζαντινὴ Ἱστορία Βικέλα⁴.
  12. Ἱστορία 2 ἐτῶν 1787-88 ὑπὸ Ἀ.Α.
  13. Γενικὴ Ἱστορία Βερδώφ-Σκαρλάτου.
  14. Γεωγραφία ἀρχαία.
  15. Διάλογοι Ἑλληνο-τουρκοί.
  16. Ἱστορικοὶ-ποιητικοὶ ἀρχαίων συγγραφέων.
  17. Εὐριπίδου τόμος βος, γος, δος, εος καὶ στος⁵.
  18. Εὐσταθίου παρεκβολαὶ εἰς τὸν Ὅμηρον.
  19. Ἀθανασίου Κρητὸς βίοι διάφοροι καὶ λόγοι⁶.
  20. Ὁμήρου Ἰλιάς.
  21. Ξενοφώντος Κύρου παιδεία.
  22. Γαλλικὴ γραμματικὴ.
- Θεολογικὰ
23. Παλαιᾶς Διαθήκης ἱερὰ βιβλία. Πεντάτευχος⁷.
  24. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἅπαντα. Παρίσιον. Τόμος αος⁸
  25. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἅπαντα. Τόμος βος⁹.

1. Ἐπρόκειτο μᾶλλον γιὰ τὴν πρώτη ἔκδοσιν τοῦ Στοβαίου ἀπὸ τὸν W. Canter στὰ 1575.

2. Τὸ περιοδικὸ «Ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων γνώσεων» τυπωνόταν στὴ Σμύρνη «ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς τυπογραφίας, διευθυνομένης παρὰ τοῦ αἰδουσιμωτάτου Δανιὴλ Τέμπλου». Ἐκδόθηκαν 8 τόμοι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1837-44.

3. «Πλουτολογία» I. A. Σ ο ὔ τ σ ο υ, τόμοι 2, Ἐν Ἀθήναις 1868-69, καὶ δευτέρη ἔκδοσιν στὰ 1882-85.

4. «Περὶ Βυζαντινῶν», Ἐν Λονδίῳ, Williams and Norgate, 1874.

5. Ἐξάτομη ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ Εὐριπίδη εἶναι ἐκείνη τῆς Ὁξφόρδης τῶν ἐτῶν 1811-12, ἀνατύπωση τῆς παλιότερης ἔκδοσης τῆς Χάγης ἀπὸ τὸν J. B a r n e s στὰ 1694.

6. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἀθανάσιο Βαρούχα, ἱερομόναχο.

7. Ὁ τόμος ὑπάρχει σὲ κακὴ κατάστασι διατήρησης.

8. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἐκδοσιν τοῦ 1712.

9. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἐκδοσιν τοῦ 1712.

26. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τῶν ἁγίων κειμένων.
27. Κανόνες Ἀποστολικοὶ καὶ Συνοδοτικοί. Ἔκδοσις Ὁξωνίας. Τόμος βος¹.
28. Κανόνες τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Ἔκδοσις Ὁξωνίας. Τόμος βος ἡμους².
29. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἅπαντα. Ἐρμηνεία εἰς εὐαγγέλιον Ματθαίου. Τόμος ζος. Ἔκδοσις Παρισίων³.
30. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὁμιλίες. Τόμος θος. Παρίσιοι⁴.
31. Φίλωνος Ἰουδαίου ἅπαντα. Τόμος βος. Τύποις Γοντιέλεμον Βάβονερ⁵.
32. Παλαιᾶς Διαθήκης κατὰ τοὺς Ο'. Τόμος βος⁶.
33. Ἱερὰ Πρακτικὰ Συνόδων. Τόμος αος. Ἔκδοσις Παρισίων.
34. Ἱερὰ Πρακτικὰ Συνόδων. Τόμος βος. Ἔκδοσις Παρισίων.
35. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου ἅπαντα. Τόμος αος Παρισίων⁷.
36. Ὁριγένης ἅπαντα. Τόμος αος⁸.
37. Ὁριγένης ἅπαντα. Τόμος γος⁹.
38. Σειραὶ Πατέρων περὶ τοῦ Ἰώβ. Ἔργα καὶ Σπουδαί. Λονδῖνον¹⁰.
39. Πανοπλία δογματικῇ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. 1-2¹¹.
40. Συνμῶν τοῦ Θεσσαλονίκης διάλογοι καὶ ὁμιλίες διάφοροι.
41. Συνμῶν τοῦ Θεσσαλονίκης ἅπαντα. Ἔκδοσις δευτέρα.
42. Νομοκανόνιον χειρόγραφον.
43. Συναγωγή ἀποριῶν καὶ ἐπιλύσεων Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων.
44. Ἀνάλεκτα Ἑλληνικά. Τόμος αος. Παρίσιοι. Βίοι ἁγίων καὶ Τυπικόν.
45. Παλαιὰ Διαθήκη. Βιβλίον προφητικόν. Τόμος ΠΙ.
46. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Μελετίου Ἀθηνοῦ. Τόμος αος.
47. » » » » » βος.
48. » » » » » γος¹².

---

1. Ὁ τόμος ὑπάρχει σὲ κακὴ κατάσταση διατήρησης.
 2. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1672.
 3. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1727.
 4. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔτος ἐκδόσεως 1731.
 5. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1691.
 6. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1719 (;).
 7. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1721.
 8. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1713.
 9. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔτος ἐκδόσεως 171 (;).
 10. Ὁ τόμος ὑπάρχει. Ἔκδοσις τοῦ 1637.
 11. Ἴσως ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ 1710 «ἐν τῇ τῆς Οὐγγροβλαχίας Τεργοβού-
 στω» τῆς «Πανοπλίας δογματικῆς Ἀλεξίου βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ» μὲ ἐπιμέλεια
 Μητροφάνους Γρηγορά.

12. Οἱ τρεῖς τόμοι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Μελετίου μητροπολίτου
 Ἀθηνῶν (1661-1714) ἐκδόθηκαν στὴ Βιέννη «παρὰ Ἰωσήφω Βαουμειστέρφ» στὰ 1783-
 84.

49. Βιβλίον ξαντισμοῦ Κυρίλλου Πατριάρχου Κων/πόλεως. Λειψία.
50. Διάφοροι ὁδηγίαι κοινωνικαὶ θρησκευτικῶς. Χειρόγραφον.
51. Κυριακοδρόμιον Θεοτόκη. Τόμος αὐτῆς¹.
52. Νέος Παράδεισος Συμμεών².
53. Σχόλια καὶ ἐρμηνεῖαι ἐπιστολῶν. Χειρόγραφον.
54. Σιών. Βιβλία τρία. Περιδικόν³.
55. Χειρόγραφον εὐαγγέλιον σητόβρωτον.
56. Λαυσαϊκόν.
57. Βίβλος περιέχουσα λόγους διαφόρους. Χριστιανοπούλου καὶ Μαριδάκη⁴.
58. Εὐχολόγιον.
59. Τριώδιον.
60. Ἱστορία Ἀγίου Ὁρους Γερασίμου Σμυρνάκη⁵.
61. Χειρόγραφον εὐχολόγιον σητόβρωτον.
62. Ὁδηγὸς τῆς λειτουργίας 1.
63.   »   »   »   2.
64. Τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια. Ἰωάννου. Βενετία.
65. Ἐρμηνεῖαι ἱερῶν εὐαγγελίων.
66. Ἱστορικὸν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων.
67. Ψαλτήριον Κων/ον Κουσκουρσούλη, ἔργον 1783.
68. Ψαλτήριον.
69. Μελέται θρησκευτικαὶ Στούρτζα⁶.
70. Βατικανὸν ἀπόκρυφα.
71. Εὐχαί. Ἑβδομαδάριον χειρόγραφον.
72. Ἐφραίμ τοῦ Ὁσίου.
73. Πενθέκτη βίβλος ἐνιαυσίου ἀκολουθίας. Ἀποστόλου Ροζάκη. Λειψία.
74. Τριώδιον Γεδεών.
75. Στιχηράριον χειρόγραφον Γερμανοῦ Πατρῶν.
76. Δαμασκηνοῦ μοναχοῦ Θησαυρός. Λόγοι διάφοροι.
77. Ψαλτήριον Δαντῆ.

1. Τὸ Κυριακοδρόμιον τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη τυπώθηκε στὴ Μόσχα στὰ 1796, 1808, 1837, στὸ Ἰάσι στὰ 1816, στὴ Βενετία στὰ 1831 καὶ στὴν Ἀθήνα στὰ 1840 καὶ 1854.

2. Τοῦ Μεταφράστου. Γνωστὲς ἐκδόσεις Βενετίας τῶν ἐτῶν 1689, 1745, 1771, 1806, κ.λ. Βλ. Φ. Ἡ λ ι ο υ, Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, Ἀθήνα 1973, σ. 150 καὶ 320-21.

3. «Σιών». Ἐφημερίς Θρησκευτικῆς. Ἐκδίδεται ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος. Ἔτος Α'-Θ', ἀρ. 1-409. Ἀθῆναι 1881-89.

4. Βιβλίον καλούμενον Χριστοπανηγυρικόν, Συντεθέν... παρά.... Μακαρίου τοῦ Χριστιανοπούλου τοῦ καὶ Μαριδάκη τοῦ Κρητός... Ἐνετίησι 1783.

5. Ἀθῆναι 1903.

6. Μελέται θρησκευτικαί, ἠθικαὶ καὶ ἱστορικαί, Ἰάσιον 1844 καὶ Ἀθῆναι 1875.

78. Κανόνες παρακλητικοί καὶ ἐγκωμιαστικοί.
79. Βίοι διαφόρων ἁγίων ὑπὸ Ἀγαπίου¹.
80. Νέος Θησαυρὸς Θεοφυλάκτου ἱεροδιακόνου².
81. Κανόνες παρακλητικοί Ἀνατολίου. Χειρόγραφον.
82. Εὐχολόγιον ρωσικόν.
83. Μουσικὸν χειρόγραφον.
84. Ἐρμηνεῖαι εὐσεβείας. Ἐνετία³.
85. Ἐξομολογητάριον. Χειρόγραφον.
86. Ἐξομολογητάριον ἕτερον.
87. Μελέτη Ἀγίου Ὁρους.
88. Ἀκολουθία καὶ βίος ἁγίου Μοδέστου.
89. Ἐγχειρίδιον ὀρθόδοξου χριστιανοῦ. Στούρτζα⁴.
90. Ἱερογραφικὴ ἁρμονία. Γεωργίου Πισίδου.
91. Ἐπιστολαὶ Συνεσίου Κυρηναίου.
92. Εἰσαγωγή εἰς τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν. Μακαρίου ἐπισκόπου Βονίτσης.
93. Ἀναστασιματάριον. Χειρόγραφον ὑπὸ ἀγνώστου.
94. Παραίνεις ὀπλοφόρος.
95. Κανόνες διάφοροι. Χειρόγραφον.
96. Συναξάριον Μαξίμου ἐπισκόπου Κυθήρων⁵.
97. Παπιστικῶν ἐλέγχων. Τανταλίδου⁶.
98. Περιγραφὴ ὁρους Σινᾶ⁷.
99. Συνταγματίον κανόνων καὶ εὐχῶν ἱκετηρίων.
100. Βίοι ἁγίων. Μαξίμου ἐπισκόπου Κυθήρων 1.
101. Βίοι ἁγίων. Μαξίμου ἐπισκόπου Κυθήρων 2⁸.
103. Θησαυρὸς Λαμασκηνοῦ ὑποδιακόνου καὶ Στουδίτου Θεσσαλονίκης.
104. Ἀγίου Σάββα Τυπικόν.
105. Ἀκακίου ἱερομονάχου Κυριακοδρόμιον⁹.
106. Κανόνες Ματθαίου Τριγάλα Κυπρίου.

1. Λάνδου τοῦ Κρητός.

2. Βλ. παρατηρήσεις τοῦ Φ. Ἡ λ ι ο ὺ, ὁ.π., σ. 109-110.

3. Τυπώθηκε τουλάχιστο 4 φορές στὴ Βενετία· Φ. Ἡ λ ι ο ὺ, ὁ.π., σ. 182.

4. «Ἐγχειρίδιον τοῦ Ὀρθόδοξου Χριστιανοῦ. Σύγγραμμα Ἀλεξάνδρου Στούρτζα. Ἐν Πετρούπολει, ἐκ τῆς τυπογραφίας Γρέτς, 1828». Δεύτερη ἔκδοσις στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ 1857.

5. Τοῦ Μαργούνιου.

6. Τόμοι τρεῖς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ἱ. Λαζαρίδου, 1850-1853.

7. Πέμπτη ἔκδοσις τοῦ προσκυνηταρίου ἔγινε στὰ 1818.

8. Ὑποθέτουμε ὅτι ἡ μονὴ κατεῖχε τοὺς δύο τόμους μὲ βίους ἁγίων τοῦ Μαξίμου Μαργούνιου, ἐπισκόπου Κυθήρων, πού ἐκδόθηκαν στὴ Βενετία στὰ 1656 καὶ 1685.

9. Ἐπρόκειτο γιὰ τὸ Κυριακοδρόμιον τοῦ Ἀκακίου Διακρούση πού τυπώθηκε στὴ Βενετία στὰ 1657 καὶ ἐπανεκδόθηκε στὰ 1675 καὶ 1684· Φ. Ἡ λ ι ο ὺ, ὁ.π., σ. 99-100.

107. *Καينὴ Διαθήκη Φαρμακίδου. Τόμος δος.*
 108. » » » » εος.
 109. » » » » στος¹.
 110. *Μηνολόγιον.*
 111. *Ἀνθολογία Λαμπαδαρίου.*
 112. *Ἱερὰ Ἱστορία Βερναδάκη².*
 113. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 1902.*
 114. » » 1903.
 115. » » 1905.
 116. » » 1906.
 117. » » 1907.
 118. *Ἀνάπλασις 1908.*
 119. *Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Ἰωαννίδου.*
 120. *Εὐαγγελικὰ διδάγματα πατριαρχικοῦ τυπογραφείου.*

Ἐν Σκόλῃ τῆς Ἱερᾶς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου Μονῆς τῇ 15ῃ Ἰουνίου 1913= τρία.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω προσετέθησαν καὶ τὰ ἑξῆς:

Ἐν αὐτοκρατορικὸν οὐκάζιον χρυσόβουλον τῶν ἀδελφῶν αὐτοκρατόρων Ἰωάννου καὶ Πέτρου Ἀλεξίου πρωτοκεκολλημένον εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ ἐπ' ἀριθ. 32 βιβλίον καὶ ὑπὸ χρονολογίαν 13 Ἰουνίου ἔτος ΖΣ³.

Πατριαρχικὸν σιγγίλιον ἐκδοθὲν κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἐπιμεμήσεως Αἰς. Πατριαρχεύοντος Κυρίλλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ⁴.

Πατριαρχικὸν σιγγίλιον ἐκδοθὲν πατριαρχεύοντος Γρηγορίου τοῦ Εὐν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑννεηκοστῷ ἑβδόμῳ κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἐπιμεμήσεως πρώτης⁵.

1. Ὁ πλήρης τίτλος τῶν 7 τόμων· «Ἡ Καينὴ Διαθήκη μετὰ ὑπομνημάτων ἀρχαίων, ἐκδιδομένη ὑπὸ Θεοκλήτου Φαρμακίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Ἀγγέλου Ἀγγελίδου, 1842-45».

2. Ἱερὰ Ἱστορία, ὑπὸ Δ. Ν. Βερναδάκη. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Α. Κορομηλά, 1872».

3. Μετάφραση αὐτοῦ τοῦ ρωσικοῦ ἐγγράφου τοῦ 1692, ἐπικυρωμένη ἀπὸ τὸν πατριάρχη Κύριλλο (Ἰσως τὸν ΣΤ' ἢ Ζ'), δημοσίευσεν ὁ Γεννάδιος, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 1 (1917) 559-60 καὶ 593.

4. Δημοσίευση τοῦ ἐγγράφου ἀπὸ τὸν Γεννάδιο, ὁ.π., σ. 593-96, καὶ ἐπανεκδόσή του ἀπὸ τὸν Ἀ. π. Γλαβίνα, Ἡ ἐν Ὀλύμπῳ, ὁ.π., σ. 175-77.

5. Δημοσίευσή του ἀπὸ τὸν Γεννάδιο, ὁ.π., σ. 596-600, καὶ ἐπανεκδόσή του ἀπὸ τὸν Ἀ. π. Γλαβίνα, ὁ.π., σ. 195-99.

Πατριαρχικὸν σιγγίλιον ἐκδοθὲν πατριαρχεύοντος Κυρίλλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ἔτει σωτηρίῳ χίλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ δεκάτῳ τετάρτῳ κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἐπιμεμήσεως Βας¹.

Ἰερὸν εὐαγγέλιον ἀρχαιότατον καὶ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον εἰς σχῆμα ἰσομέγεθες τῷ κώδικι καὶ φέρον χρονολογίαν ἐκδόσεως 1386=1386².

Ἐν Σκόλα τῆς Ἱερᾶς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου Μονῆς τῇ 20ῇ Ἀπριλίου 1914=τέσσαρα.

Ὁ γραμματεὺς Γεώργιος Ἰ. Χονζούρης.

Στὴ σ. 166 τοῦ κατάστιχου ὁ μητροπολίτης Κίτρους Κωνσταντῖνος ἐπικυρώνει στὰ 1935 ἕναν κατάλογο 19 χειρογράφων. Τὰ χειρόγραφα ἔχου περιληφθεῖ στὸν κατάλογο τῶν 120 βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης. Ἀπὸ αὐτὰ οἱ ἀριθμοί, 42, 50, 53, 55, 61, 71, 75, 81, 82, 83, 85, 86, 88, 93 καὶ 95 ταυτίζονται μὲ 15 χειρόγραφα τοῦ καταλόγου τοῦ 1935.

Συνολικὰ ἡ μονή, μὲ τὰ 259 βιβλία καὶ 9 χειρόγραφα ποὺ μεταφέρθηκαν στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης τὸ 1853 καὶ τὰ 120 ποὺ ὑπῆρχαν στὴν ἴδια ὡς τὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα 19 χειρόγραφα καὶ ἕνας μεμβράνινος κώδικας, εἶχε μιὰ σχετικὰ φτωχὴ βιβλιοθήκη. Σήμερα μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ 1943 ἔμειναν μόνο 14 τόμοι, οἱ ὁποῖοι καὶ περιγράφονται παρακάτω.

1. ΕΤΟΣ 1637 (πίν. 1α).

CATENA / Graecorum Patrum / IN / BEATUM IOB / COLLECTORE / NICETA / HERACLEAE METROPOLITA / EX DUOBUS MSS / BIBLIOTHECAE BODLEIANAE / Codicibus, Graece nunc primum in lucem edita, et Latine versa, / OPERA ET STUDIO / PATRICII IUNII / Bibliothecarii Regii. / Accessit ad calcem Textus Jobi στιχηρῶς, iuxta veram / et germanam Septuaginta Seniorum / interpretationem, / Ex venerando Bibliothecae Regiae Ms. codice, et totius orbis / antiquissimo, ac praestantissimo. / Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ, ἀγαθῶν τε δοτῆρι. / LONDINI / EX Typographio Regio. / MDCXXXVII.

Σὲ φύλλο, σ. 1-628 καὶ στὸ τέλος σ. 1-48.

Σημείωση· 1837 Μαῖον 21 / ἦλθεν ὁ Σιαμπὰν μπέγης ἀπὸ Πριμέτη ἐδῶ εἰς / τὸ μετόχι τοῦ ἁγίου Διονυσίου μοναστηρίου ὁ ὁποῖος ἦταν Μοναβούζης εἰς

1. Δημοσίευσή του ἀπὸ τὸν Γεννάδιο, δ.π., σ. 600-04.

2. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 235 μεμβράνινα φύλλα, διαστάσεων 28×22 ἐκ. Χρονολογεῖται στὰ 1342 καὶ ὀχι στὰ 1386 (βλ. παρακάτω, σ. 43).

τὴν Κατερίνην / καὶ Δερεβένταγας Πλαταμῶνος / 1837 / τῇ 21 Μαΐου / Λι-
τόχωρον.

2. ΕΤΟΣ 1672 (πίν. 1β).

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ / SIVE / PANDECTAE / CANONUM SS. / APOSTOLORUM /
ET / CONCILIORUM / AB / Ecclesia Graeca receptorum / NEC NON / Canoni-
carum SS. PATRUM Epistolarum: una / cum SCHOLIIS ANTIQUORUM
Singulis eorum ann [...] / Et SCRIPTIS aliis huc spectantibus, / QUORUM
PLURIMA / E / BIBLIOTHECAE BODLEIANAE / aliarumque MSS Codici-
bus nunc primum edita: reliqua cum / MSS summa fide et diligentia collata. /
TOMUS SECUNDUS. / OXONII, / THEATRO SHELTONIANO, / sumptibus
GUILLELMI NELLIS ET ROBERTI SCOTT Bib [...] / MDCLXXI

Σὲ φύλλο. Ἡ διατήρηση τοῦ βιβλίου πολὺ κακὴ.

3. ΕΤΟΣ 1691.

ΦΙΛΩΝΟΣ / ΤΟΥ / ΙΟΥΔΑΙΟΥ / ΤΑ / ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ / PHILO-
NIS JUDAEI / OPERA / QUAE / Reperiri potuerunt. / Textum cum MSS con-
tulit, [...] / Vaticano, Mediceo, et Bodleiano [...] / necnon Catenis Graecis ine
[...] / emendavit, universa [...] /

4. ΕΤΟΣ 1712 (πίν. 1γ).

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ / ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ /
ΜΟΝΑΧΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ / ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ / ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟ-
ΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ. / SANCTI PATRIS NOSTRI / JOANNIS DAMASCENI /
MONACHI, ET PRESBYTERI / HIEPOSOLYMITANI, / OPERA OMNIA
QUAE EXSTANT, / ET EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR. / EX VA-
RIIS EDITIONIBUS, ET CODICIBUS MANU EXARATIS, GALLICANIS, /
Italicis et Anglicis, collecta, recensita, Latine versa, atque annotationibus il-
lustrata, cum praevis / Dissertationibus, et copiosis indicibus. / Opera et studio
P. MICHAELIS LEQUIEN, Morino-Boloniensis, Ordinis FF. Praedicatorum. /
TOMUS PRIMUS. / PARISIIS, / Apud JOANNEM-BAPTISTAM DELES-
PINE, viâ Jacobaeâ, ad insigne Divi Pauli, / prope Fontem S. Severini. / M.
DCCXII. / CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-702.

Σημείωση: Τὰ εἰς δύο τόμους τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἡγορά-
σθησαν ἐν Λειψία παρὰ Μεθοδίου ἱερομονάχου Ὀλυμπίου τοῦ ἐξ Ἀγῆς, καὶ
παρ' αὐτοῦ ἀφιερώθησαν σὺν ἄλλοις τετρακοσίοις βιβλίοις εἰς τὴν ἐν Ὀλύμπῳ
μονὴν τοῦ ἁγίου Διονυσίου.

5. ΕΤΟΣ 1712 (πίν. 1δ).

Πρόκειται για τὸν δεύτερο τόμο τῶν Ἀπάντων τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἀγοράστηκε στὴ Λειψία ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο Μεθόδιο.

Σὲ φύλλο, σ. 1-926.

6. ΕΤΟΣ 1713 (πίν. 2α).

HEXAPLORUM / ORIGENIS / QUAE SUPERSUNT, / MULTIS PARTIBUS AUCTIONIORA, / quam a Flaminio Nobilio et Joanne Drusio / edita fuerint. / Ex Manuscriptis et ex Libris editis eruit et / Notis illustravit D. BERNARDUS DE / MONT-FAUCON, Monachus Benedictinus / e Congregatione S. Mauri. / Accedunt Opuscula quaedam Origenis Anecdota, et ad calcem / Lexicon Hebraicum ex Veterum Interpretationibus concinnatum, / itemque Lexicon Graecum et alia, / quae praemissus initio laterculus / indicabit. / TOMUS PRIMUS. / PARISIIS, / Apud LUDOVICUM GUERIN, sub signo S. Thomae Aquinatis, / Viduam JOANNIS BOUDOT, sub signo Solis aurei, / Et CAROLUM ROBUSTEL, sub signo Arboris Palmae, Viâ Jacobaeâ, / M. DCC. XIII. / CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-708.

7. ΕΤΟΣ 171 (;) (πίν. 2β).

ΩΡΠΙΓΕΝΟΥΣ / ΤΑ / ΕΥΠΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ. / ORIGENIS / OPERA OMNIA / QUAE GRAECE VEL LATINE TANTUM EXSTANT / ET EJUS NOMINE / CIRCUMFERUNTUR, / Ex variis Editionibus, et Codicibus manu exaratis, Gallicanis, / Italicis, Germanicis et Anglicis collecta, recensita, latine versa, / atque annotationibus illustrata, cum copiosis indicibus, vita / Auctoris, et multis dissertationibus. / Opera et studio Domini CAROLI DELARUE, Presbyteri et Monachi / Benedictini e Congregatione S. Mauri. / TOMUS TERTIUS / PARISIIS / Sumptibus JOANNIS DEBURE ad [...] / S. Michaelis ad insi [...] / MDCCX [...] / CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-1040.

8. ΕΤΟΣ 1719 (;) (πίν. 2γ).

ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ / ΔΙΑΘΗΚΗΣ / ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ / ΤΟΜ. Β'. / SEPTUAGINTA / INTERPRETUM / TOMUS SECUNDUS, / CONTINENS / Veteris Testamenti Libros Historicos omnes, sive Canonicos, / sive Apocryphos; / QUOS / Ex Antiquissimo MS. Codice ALEXANDRINO / accurate descriptos, / Ope aliorum Exemplarium, ac priscorum Scriptorum, / Praesertim vero Hexaplaris Editionis Origenianae, / Emendavit atque Sup-

plevit / *V. Cl. JOANNES ERNESTUS GRABE Borussus S.T.P. ὁ Μακαρίτης; / Summa cura Editus. / OXONII, / [...]* *DONIANO. / [...]* *p. in Cambio Exoniensi. / [...]* *XIX.*

Σὲ φύλλο.

Σημείωση: Καὶ τὸδε ἡγοράσθη ἐν Λειψία [φλω] / ρία τέσσαρα παρὰ Μεθόδιον ἱερομονάχον Ὁλυμπίου· ἀφιερώθη ἐν τῇ Μονῇ / τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου ἐν τῷ Ὁλύμπῳ / *Methodios Ieromonachos.*

9. ΕΤΟΣ 1721 (πίν. 2δ).

TOY EN AGIOIS PATROS HMΩN / BΑΣΙΛΕΙΟΥ / APXIEΠISCOΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ / ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ, / TA EYPIΣKOMENA ΠΑΝΤΑ. / SANCTI PATRIS NOSTRI / BASILII, / CAESAREAE CAPPADOCIAE, / ARCHIEPISCOPI, / OPERA OMNIA / QUAE EXSTANT, VEL QUAE EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR, / ad MSS. codices Gallicanos, Vaticanos, Florentinos et Anglicos, necnon ad antiquiores / editiones castigata, multis aucta: nova Interpretatione, criticis Praefationibus, Notis, Variis / Lectionibus illustrata, nova sancti Doctoris Vita et copiosissimis indicibus locupletata / Opera et studio Domini JULIANI GARNIER, Presbyteri et Monachi Benedictini, / è Congregatione Sancti Mauri. / TOMUS PRIMUS. / PARISIIS, / Typis et sumptibus JOANNIS BAPTISTAE COIGNARD, / Regis Architypographi ac Bibliopolae ordinarii. / MDCCXXI / CUM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-746 καὶ ἄλλες 44 χωρὶς ἀρίθμηση.

10. ΕΤΟΣ 1727 (πίν. 3α).

TOY EN AGIOIS PATROS HMΩN / ΙΩΑΝΝΟΥ / APXIEΠ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ / TOY ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ / TA EYPIΣKOMENA ΠΑΝΤΑ / SANCTI PATRIS NOSTRI / JOANNIS CHRYSOSTOMI / ARCHIEPISCOPI / CONSTANTINOPOLITANI / OPERA OMNIA / QUAE EXSTANT, / VEL QUAE EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR, / Ad Mss. Codices Gallicanos, Vaticanos, Anglicanos, Germanicos; necnon ad Savilianam et Fronto-nianam Editiones castigata, innumeris aucta: Nova Interpretatione ubi opus erat, Praefationibus, Moni/tis, Notis, variis Lectionibus illustrata, nova Sancti Doctoris vita, Appendicibus, Onomastico, et copiosissimis Indicibus locupletata. / Opera et studio D. BERNARDI DE MONTFAUCON, Monachi Ordinis Sancti / Benedicti, e Congregatione S. Mauri, opem ferentibus aliis ex eodem Soladitio Monachis. / TOMUS SEPTIMUS / PARISIIS, / Sumptibus, CAROLI ROBUSTEL, sub signo Palmae, JOANNIS ET JOSEPHI BARBOU, sub signo Ciconiarum, GUILLELMI DESPREZ, Typog. Regii,

IOANNIS DESESSARTZ, sub signis S. Prosperi, et trium Virtutum, viâ Jacobaeâ. / M. DCC. XXVII. / CUM PRIVILEGIO REGIS.

Σὲ φύλλο, σ. 1-868.

11. ΕΤΟΣ 1731 (πίν. 3β)

‘Ο ἑνατος τόμος τῶν Ἀπάντων τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. ‘Ο τίτλος τῆς ἔκδοσης πανομοιότυπος μὲ τὸν τίτλο τοῦ προηγούμενου τόμου.

Σὲ φύλλο, σ. 1-875.

12. ΕΤΟΣ 1763 (πίν. 3γ, δ).

ΗΡΟΔΟΤΟΥ / ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ / ΙΣΤΟΡΙΩΝ / ΛΟΓΟΙ Θ / ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ. / HERODOTI / HALICARNASSEI / HISTORIARUM / LIBRI IX / Musarum Nominibus Inscripti / Gr. et Lat. ex LAVR. YALLAE interpretatione, cum adnotationibus / THOMAE GALEI et IACOBI GRONOVII. / Editionem curavit et suas itemquet LUD. CASP. VALCKENARIJ / NOTAS ADJECIT / PETRUS WESSELENGIUS. / ACCEDUNT / Praeter VITAM HOMERI varia ex priscis scriptoribus de Persis, / Aegyptiis, Nilo, Indisque Excerpta et praesertim ex CTESIA. / AMSTELODAMI / Sumptibus PETRI SCHOUTENII, / MDCCLXIII.

Σὲ φύλλο, σ. 1-868 καὶ σ. 1-249.

Σημειώσεις: ἡγοράσθη τιμῆς φλονρίων / ἐξ ἐν Λειψία παρὰ / Μεθοδίου, ἐφημερίον ὄντος / ἐκεῖ καὶ παρ’ αὐτοῦ ἀφιερώθη μετὰ καὶ ἄλλων πολ/λῶν, εἰς τὴν ἐν Ὀλύμπῳ / μονὴν τοῦ ἁγίου Διονυσίου. εἰς τοὺς 1816 ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατεδαφίσθη καὶ λεηλατίσθη ἡ Ἱερά καὶ περὶ/φημος βασιλικὴ πατριαρχικὴ μονὴ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἥτις κεῖται εἰς τοῦ περιφήμου ὄρους / Ὀλύμπῳ τῆς Θετταλίας· καὶ εἰς τοὺς 1836 γέγονε μικρὸν καὶ δι’ ἐξόδων, καμάτων / μεν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, διὰ συνδρομῆς δὲ καὶ φορικτῆς ἐπιστασίας τοῦ πανοσίου/τάτου ἁγίου καθηγουμένου κυρίου Μεθοδίου καὶ ἁγίου προηγουμένου κυρίου Θεοφάνους τῶν ἐκ Αἰτο/χώρων καὶ λοιπῶν οὕτων ἐν αὐτῇ πατέρων. / 1842 Ἰουλίον 17 ἐν Αἰτοχώρῳ / ὁ ταπεινὸς οἰκέτης τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου / Δημήτριος... Σιατιστεύς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παραπάνω βιβλία διατηρήθηκαν δύο ἀκόμη τόμοι σὲ κακὴ κατάσταση· λείπουν οἱ χρονολογικὲς ἐνδείξεις.

13. Πρακτικὰ Συνόδων.

14. Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη.

Γ. ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Σήμερα στὴν Πιερία ὑπάρχουν τὰ παρακάτω πέντε χειρόγραφα:

1. Φύλλα Μηναίου τοῦ Νοεμβρίου¹. Μεμβράνη 32×22 φφ 3. 12ος αἰ.

Φυλάγονται στὸ ναὸ τοῦ ᾿Αγίου Γεωργίου Κολινδρου. Περιέχουν τὸν κανόνα καὶ τροπάριο τῶν ἁγίων Ἰωάννου Χρυσοστόμου (13 Νοεμβρίου), Φιλίππου (14 Νοεμβρίου) καὶ Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίβου (15 Νοεμβρίου).

2. Εὐαγγέλιο καὶ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν². Μεμβράνη 28×22 φφ 235. 1342. Φυλάγεται στὸ μετόχι «Σκάλα» Λιτοχώρου. Φέρει ἐπίτιτλο στὸ φ. 33r, 87r, 175r, 202r, 206v, 208v, 210r, 215r καὶ 229v (πίν. 4). Στὸ φ. 235v ὑπάρχει ἡ παρακάτω σημείωση σὲ ἱαμβικὸ δεκαπεντασύλλαβο:

*π Πολλὰί μουαὶ τῆς δόξης σου, πολλὰί καὶ τιμωραίαι,
ο ὅταν ἀναλογισώμαι τὰ τῶν κακῶν μου πλήθη.
τ Τί Χριστοῦ ποθεινότερον, τί καὶ τῷ τέλος τῆσδε;
α ᾿Απὸ χειλέων λόγους Σοι ποίους προσοίσω Λόγε;
μ Μνήμη θανάτου τρέχ[ει με] καὶ τοῦ θανάτου πλέον.
ό Ὅρα ψυχὴ μου ταπεινὴ μελέτην [- - -]*

[- - - - -]

[- - - - -]

[- - - - -]

[- - - - -]

[- - - - -]

+ ᾿Εργάφη [. . .]

[. . .]

[. . .]

[. . .]

[. . .]

[. . .]

κατὰ μῆνα Φεβρουάριον

ἡμέρα ε' ὠρ[αν..]

᾿Ετει ,ζων'.

3. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Μοδέστου³. Χαρτί 20×15 φφ 49. 15ος (;) αἰ.

Φυλάγεται στὸ ναὸ τοῦ ᾿Αγίου Γεωργίου Κολινδρου. Τὰ φύλλα 34-36 με νεώτερη γραφή. Στῇ στάχωση ἔχει ἐπικολληθεῖ φύλλο βυζαντινὸς

1. Θ. Παπαζώτου, Κειμήλια τοῦ Κολινδρου, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 17.

2. Β. Α. Μυστακίδου, Χρυσοστομικά χειρόγραφα, ὁ.π., σ. 150-53.

3. Θ. Παπαζώτου, ὁ.π., σ. 17.

χειρογράφου. Τὰ φύλλα 37-48 ἀνήκουν σὲ ὄψιμο βυζαντινὸ Μηναιό.

Στὸ φ 49γ: *ἀνανηας / απε τω Κουρον / τζεσημα, ηως του / αποστολη / εν ετη αψι'.*

Στὸ φ 30γ: *+ ἐγράφη χειρὶ διονυσίου ἐν τῇ μεγίστῃ λαύρα ἐν ἔτει / αψια' σεπτεμβρίω 5:*

4. Μερικὰ φύλλα χειρογράφου¹. Χαρτί 25 × 19. 14ος-15ος αἰ. Ἔχουν ἐπικολληθεῖ σὲ στάχωση παλαιτύπου. Στὸ ναὸ Ἁγίου Γεωργίου Κολινδρόυ.

5. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ². Χαρτί 22 × 16 φφ 21. 1806. Φυλάγεται στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Θεοδώρας Κολινδρόυ. Στὸ φ 3 παράσταση τῆς ἁγίας. Στὸ φ 21γ: *Διά χειρὸς εμμανουήλ Ἱερέως τοῦ ἐκ Κολινδ / ροῦ. ἔλαβε δὲ πέρας κατὰ τὸ αὐς' αὐγοῦστον α' σωτηριωδῶ.*

Μέχρι τὸ 1935 στὴ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ὑπῆρχαν ἄλλα 19 χειρόγραφα, τῶν ὁποίων ἡ τύχη μᾶς εἶναι ἄγνωστη. Ἀπὸ τὸν κατάλογο τῆς βιβλιοθήκης ποὺ σύνταξε ὁ Γ. Χουζούρης στὰ 1913 ἀναγνωρίζουμε μόνο δεκαπέντε, σὲ ἀντιπαραβολὴ μὲ τὸν κατάλογο 19 χειρογράφων τῆς σελίδας 166 τοῦ κατάστιχου ποὺ ἐπικυρώνει ὁ μητροπολίτης Κίτρους Κωνσταντῖνος στὰ 1935.

1. Νομοκανόνιον (ἀρ. 42 τοῦ καταλόγου τοῦ Γ. Χουζούρη).
2. Διάφοροι ὁδηγία κοινωνικαὶ θρησκευτικῶς (ἀρ. 50).
3. Σχόλια καὶ ἐρμηνεῖαι ἐπιστολῶν (ἀρ. 53)
4. Εὐαγγέλιον (ἀρ. 55).
5. Εὐχολόγιον (ἀρ. 61).
6. Εὐχαὶ Ἑβδομαδάριον (ἀρ. 71).
7. Στιχηράριον Γερμανοῦ Πατρῶν (ἀρ. 75)
8. Κανόνες παρακλητικοὶ Ἀνατολίου (ἀρ. 81).
9. Εὐχολόγιον Ρωσσικὸν (ἀρ. 82).
10. Μουσικὸν χειρόγραφον (ἀρ. 83).
11. Ἑξομολογητάριον (ἀρ. 85).
12. Ἑξομολογητάριον (ἀρ. 86).
13. Ἑξομολογητάριον (ἀρ. 86).
14. Ἀκολουθία ἁγίου Μοδέστου (ἀρ. 88).
15. Ἀναστασιματάριον (ἀρ. 93).
16. Κανόνες διάφοροι (ἀρ. 95).

1. Ὁ. π., σ. 17.

2. Ὁ. π., σ. 17.

Δ. ΤΑ ΠΑΛΑΙΤΥΠΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΙΕΡΙΑΣ

Ἡ καταγραφὴ ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων σὲ ναοὺς καὶ μονὲς τοῦ νομοῦ Πιερίας ἀπέδωσε ἓνα μικρὸ βέβαια ἀλλὰ σημαντικό ἀριθμὸ παλαιτύπων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται ἐδῶ. Προσπαθήσαμε ἢ καταγραφὴ τῶν βιβλίων νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν πλήρης, ἂν καὶ οἱ πιθανότητες νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ποὺ δὲν καταγράφηκαν εἶναι μεγάλες, ἀφοῦ συνήθως τὰ παλαιὰ βιβλία ἀποθηκεύονται ὡς ἄχρηστα σὲ χώρους ἀκατάλληλους γιὰ τὴ διατήρησή τους καὶ ἀπρόσιτους τὶς περισσότερες φορές στοὺς μελετητές. Ἡ δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ ὕλικου θεωρήθηκε χρήσιμη, ἐπειδὴ φανερώνει τὴν κίνηση τοῦ βιβλίου στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας σὲ μιὰ σχεδὸν ἄγνωστη περιοχὴ τῆς Μακεδονίας.

Τὰ περισσότερα παλαιτύπα ἐντοπίστηκαν στὸν Κολινδρό, ἄλλοτε βυζαντινὸ κέντρο τῆς βόρειας Πιερίας, στὸ Αἰγίνιο (παλιὰ Λιμπάνοβο), στὴ Ρητίνη, ὅπου ὑπάρχει ἡ διαλυμένη σήμερα μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (1495 καὶ 17ος αἰ.) καὶ στὴ μονὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς Πέτρας¹.

Θὰ περίμενε κανεὶς νὰ βρεῖ ἀρκετὰ βιβλία στὸ ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (1862) στὴ Σκοτῖνα, καθίδρυμα τοῦ Σκοτινιώτη στὴν καταγωγὴ πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας Καλλινίκου (1858-1861). Σύμφωνα μὲ πληροφορίες ὁ ναὸς εἶχε ἀρκετὰ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνο ἓνα εὐαγγέλιο τοῦ 1780 ἔφτασε ὡς τὶς μέρες μας.

Φτωκικὴ φαίνεται ἡ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τῆς Πέτρας.

Λιγοστὰ εἶναι καὶ τὰ βιβλία τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου κοντὰ στὸ χωριὸ Ρητίνη τῶν Πιερίων. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τῆς Σκήτῃς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βεροίας ποὺ καταστράφηκε στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1822. Ἀπὸ τὸν Τίμιο Πρόδρομο προέρχονται καὶ μερικὰ βιβλία τοῦ Κολινδροῦ.

Μερικὰ βιβλία τῆς ἐντελῶς κατεστραμμένης μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Μακρορράχης, κοντὰ στὸ χωριὸ Ρυάκια τῶν Πιερίων, σώθηκαν στὸν Κολινδρό.

Σὲ σύνολο 75 βιβλίων ποὺ ἔχουν καταγραφεῖ, μόνο 41 φέρουν πλήρη στοιχεῖα ἐκδόσεως μὲ παλιότερο ἓνα Τριώδιο τοῦ 1522. Δεκαπέντε ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τυπωμένα στὸν 16ο αἰ. καὶ τὰ ὑπόλοιπα στὸν 18ο αἰ.

Στὸν κατάλογο ποὺ ἀκολουθεῖ σημειώνεται ἡ θέση ὅπου ὑπάρχει τὸ κάθε βιβλίο, τὸ περιεχόμενο καὶ τὸ ἔτος ἐκδόσεώς του. Σὲ ὅσα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καταλογογραφημένα γίνονται μὲ συντομία οἱ σχετικὲς παρα-

1. Γιὰ τὴ μεσαιωνικὴ τοπογραφία τῆς Πιερίας βλ. Θ. Παπαζώτου, Μεσαιωνικὴ τοπογραφία τοῦ νομοῦ Πιερίας, «Ἱστοριογεωγραφικά» 1 (1986) 29-42.

πομπές στην «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» τοῦ E. Legrand καὶ στὶς σχετικὲς ἐργασίες τῶν Γ. Λαδᾶ - Α. Χατζηδημοῦ καὶ Φ. Ἡλιοῦ. Στὸ τέλος ἀκολουθεῖ ἡ περιγραφὴ τῶν ἀκαταλογογράφητων ἐκδόσεων, προσθηκῶν στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία.

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Θέση	Περιεχόμενο	Ἔτος	Βιβλιογραφία
Κολινδρός. Ἀγ. Γεώργιος	Τριώδιον	1522	B.H. 15ος-16ος III ¹ , 242
» » Δημήτριος	Στιχ. Ἀπριλίου	1548	Προσθήκες E.B. ² , 40
» » »	Στιχηρὰ Μαΐου	1548	B.H. 15ος-16ος III, 484
» » Γεώργιος	Στιχ. Νοεμβρίου	1551	» » » II ³ , 241
» » »	Μην. Ἰανουαρίου	1552	» » » IV ⁴ , 535
» » »	Μην. Φεβρουαρίου	1552	
» » »	Μην. Φεβρουαρίου	1557	» » » II, 251
» » »	Μην. Ἰανουαρίου	1558	» » » II, 259
» » »	Μην. Ἰουνίου	1558	» » » II, 255
Αἰγίνιο. Κοίμηση Θεοτόκου	Εὐαγγέλιον	1560	» » » IV, 599
» » »	Μην. Δεκεμβρίου	1568	» » » IV, 656
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Τριώδιον	1580	» » » IV, 739
Ἁγιος Δημήτριος. Ἀγ. Δημήτρ.	Εὐαγγέλιον	1581	» » » II, 273
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Ὁρολόγιον	1587	» » » IV, 803
Κολινδρός. Ἀγ. Γεώργιος	Πεντηκοστάριον	1591	
Μονὴ Πέτρας	Πεντηκοστάριον	1739	B.H. 18ος I ⁵ , 261
Κολινδρός. Ἀγ. Γεώργιος	Εὐαγγέλιον	1748	E.B. Συμβ. II ⁶ , 345
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Πεντηκοστάριον	1759	B.H. 18ος I, 536
Μονὴ Πέτρας	Μην. Νοεμβρίου	1760	» » II ⁷ , 554

1. B. H. 15ος-16ος III = E. Legrand, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVe-XVIe s., τ. III, Paris 1903.

2. Προσθήκες E.B. = Γ. Λαδᾶ - Α. Χατζηδημοῦ, Προσθήκες, διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις στὴν «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» τοῦ Émile Legrand γιὰ τοὺς αἰῶνες XV, XVI καὶ XVII, Ἀθήνα 1976.

3. B. H. 15ος-16ος II = E. Legrand, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVe-XVIe s., τ. II, Paris 1885.

4. B. H. 15ος-16ος IV = E. Legrand, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVe-XVIe s., τ. IV, Paris 1906.

5. B. H. 18ος I = E. Legrand, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVIIIe s. (Oeuvre posthum) complétée et publiée par Louis Petit et Hubert Pernot, τ. I, Paris 1918.

6. E.B. Συμβ. II = Γ. Λαδᾶ - Α. Χατζηδημοῦ, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Συμβολὴ στὸ δέκατο ὄγδοο αἶώνα, τ. II, Ἀθήνα 1976.

7. B. H. 18ος II = E. Legrand, Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par des Grecs, XVIIIe s. (Oeuvre posthume complétée et publiée par Louis Petit et Hubert Pernot), τ. II, Paris 1928.

Θέση	Περιεχόμενον	Ἔτος Βιβλιογραφία
Μονὴ Πέτρας	Μην. Φεβρουαρίου	1760 Φ. Ἡλιοῦ ¹ , 128
Κολινδρός. ᾽Αγ. Γεώργιος	Εὐαγγέλιον	1761 Β.Η. 18 ^{ος} II, 567
» » »	Μην. Δεκεμβρίου	1764 Ε.Β. Συμβ. II, 424
» » »	Εὐαγγέλιον	1768 Ε.Β. Συμβ. I ^α , 105
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Εὐαγγέλιον	1769
Κολινδρός. ᾽Αγ. Θεοδώρα	Εὐαγγέλιον	1769
Κονταριώτισσα. ᾽Αγ. Παρασκευή	Μην. Νοεμβρίου	1769 Ε.Β. Συμβ. II, 464
Κολινδρός. ᾽Αγ. Γεώργιος	Μην. Ἀπριλίου	1770
» Ἁγία Θεοδώρα	Εὐαγγέλιον	1773 Ε.Β. Συμβ. I, 135
» » »	Ἀκολ. Βαρνάβα	1775 Β.Η. 18 ^{ος} II, 830
Μονὴ Πέτρας	Μην. Σεπτεμβρίου	1775 » » II, 841
» » »	Μην. Σεπτεμβρίου	1775 » » II, 841
» » »	Μην. Ἰουλίου	1777 » » II, 888
Κολινδρός. ᾽Αγ. Γεώργιος	Μην. Ἰανουαρίου.	1778 » » II, 922
Σκοτίνη. Κοίμησις Θεοτόκου	Εὐαγγέλιον	1780 » » II, 1006
Κολινδρός. ᾽Αγ. Γεώργιος	Μην. Ὀκτωβρίου	1781 » » II, 1052
Ρητίνη. Ἁγία Τριάς	Παρακλητικὴ	1783
Κολινδρός. ᾽Αγ. Θεοδώρα	Ἀκ. ἀγ. Κλήμεντος	1784 » » II, 1128
Κάτω Μηλιά. ᾽Αγ. Δημήτριος	Μέγα Ὁρολόγιον	1791 Ε.Β. 1791-5 ^α , 38
Κολινδρός. ᾽Αγ. Θεοδώρα	Μην. Ἰουνίου	1792 » » 81
» ᾽Αγ. Γεώργιος	Μην. Μαρτίου	1795 » » 233
» ᾽Αγ. Θεοδώρα	Μην. Ὀκτωβρίου	1795 » » 235

ΟΙ ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1552. Ναός ᾽Αγ. Γεωργίου Κολινδρόυ.

ΜΗΝ / ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ. / ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΜΗΝΑΙΟΝ ΕΤΥΠΩΘΗ
 / ἐνετίησι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως. Ἐμ|περιέχει πλεῖστα
 τροπάρια, ἰδιόμελα, κανόνες / τε καὶ συναξάρια, ἃ συλλεχθέντα νῦν ἐκ πολ|λῶν,
 καὶ καλῶν βιβλίων οὐκ ἦσαν ἐν τοῖς ἄλλοις / τοῖς προτυπωθεῖσι παρὰ τῶν
 ἄλλων μηναιοῖς· διὸ / συνεχωρήθη χάρις ἐπὶ τῆς ἐκλαμπροτάτης γεροῦ|σίας
 τῶν ἐνετῶν, τῷ κυρίῳ ἀνδρέᾳ καὶ ἰακώβῳ τοῖς / σπινέλλοις στατηροποιοῖς
 τῆς ἐνδοξοτάτης ταύτης / πόλεως τῶν ἐνετῶν δι' ἐτῶν ̄, ἵνα μηδεὶς τολμήσῃ /
 ταυτὶ τὰ μηναια τυπῶσαι, μήτε ἄλλοθι τυπωθέν|τα πωλῆσαι ἐν τοῖς χωροῖς
 ταυτησί τῆς / ἀρχῆς· εἰδὲ μή, τοιαύτην δώσει δι|κην, οἷα συνέχεται ἐν τῇ /

1. Φ. Ἡλιοῦ = Φ. Ἡλίου, Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, Ἀθή-
 να 1973.

2. Ε.Β. Συμβ. I = Γ. Λ α δ ᾱ - Α. Χ α τ ζ η δ ἡ μ ο υ, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Συμ-
 βολὴ στὸ δέκατο ὄγδοο αἰῶνα, τ. I, Ἀθήνα 1964.

3. Ε.Β. 1791-5 = Γ. Λ α δ ᾱ - Α. Χ α τ ζ η δ ἡ μ ο υ, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τῶν
 ἐτῶν 1791-1795, Ἀθήνα 1970.

χάριτι. | ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας | χίλιοστῷ πεντακοσιοστῷ | πεντηκοστῷ
πρώτῳ. | *MIMHTAI ESTE TOY XPICTOY.*

Στὸ τέλος τοῦ μηναιού·

ἡ τῶν τετραδίων κατὰ τάξιν ἀκολουθία | ἀβγδεζηκλμξο· | ἅπαντα
εἰς τριάδια, πλὴν τοῦ μ' ὅπερ ἐστὶ δνάδιον· | Τὸ παρὸν μηναιὸν ἐντεπώθη ἐνε-
τήρσιν· ἐν οἰκίᾳ Ἀνδρέου καὶ Ἰακώβου τῶν | σπινέλλων, μονεταρίων τῆς
ἐκλαμπροτάτης ἀρχῆς τῶν ἐνετῶν. Επιμελεία δέ, Βασιλείου ἱερέος τοῦ Βα-
λέριδος. Εἰτε τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κν καὶ θν καὶ | σωτήρος
ἡμῶν ἰησοῦ χν ἀφνβ | μηνὶ μαρτίῳ κβ.

Φύλλο. αι-οινα. Προμετωπίδα στὸ αι, ἐπίτιτλο στὸ αιη.

2. ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ 1591. Ναὸς Ἀγ. Γεωργίου Κολινδρόυ.

Στὸ τέλος· *ENETIHΣIN* | Παρὰ Πέτρον, υἱοῦ τοῦ ποταί, Χριστο-
φόρου τοῦ τζανέτου, αφρα'.

Φύλλο. Ἀκέφαλο· ἀπὸ βιη-Οκ.

3. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ 1769. Ναὸς Ἀγ. Θεοδώρας Κολινδρόυ καὶ Ἀγ. Τριάδος Ρητίνης.

ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ | *ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ* | Ἀφιερωθὲν μὲν τῷ ποτὲ |
Μακαρισταίῳ καὶ Σοφωτάτῳ | Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων | *ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ* |
ΧΡΥΣΑΝΘΩ | Οὐτίνος προτροπῇ ἐπανωρθώθησαν καὶ τὰ | ἐνταῦθα λε' Κα-
νόνια, μετανιωθὲν | δὲ ἐπιστασίᾳ τοῦ αἰδεσιμωτάτου | *ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ*
ΜΗΛΙΑ | Ἀρχιμανδρίτου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας | *ENETIHΣIN* 1769 |
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων | *Con Licenza de' Superiori* | *MI-*
MHTAI ESTE | *TOY XPICTOY*

Στὸ τέλος·

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ | Περιέχων τὴν τῶν Εὐαγγελιστῶν διαδο|χὴν,
πόθεν ἄρχονται, καὶ | ποῦ καταλήγουσιν. | Ἐτεὶ δὲ Κανόνια ΛΕ'. ἐν οἷς εὐ-
ρίσκεται ἀει|ποτε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τοῦ ὅλου | ἐνιαυτοῦ, ὁμοίως
καὶ περὶ τὸ Ἑωθινόν, καὶ ποῖος | ἡχος ψάλλεται ἐν ἐκάστη Κυριακῇ· καὶ ἔτε-
ρα | ἀναγκαῖα, περὶ τοῦ εὐρεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα, Πασχάλιον διη-
νεκές. | *ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΠΑΡ' ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΟΥ* | *ΤΟΥ ΓΛΥΖΩΝΙΟΥ* |
ἘΝΕΤΙΗΣΙΝ 1769 | Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. | *Con Li-*
cenza de' Superiori. | *MIMHTAI ESTE* | *TOY XPICTOY.*

Φύλλο. 1-260 καὶ Εὐαγγελιστάριο 1-32. Προμετωπίδα στὴ σ. 1 Εὐαγ-
γελίου καὶ Εὐαγγελισταρίου. Ἐπίτιτλα στὶς σ. 6, 7, 31, 33, 83, 147, 196

τοῦ Εὐαγγελίου. Παραστάσεις τῶν εὐαγγελιστῶν Ἰωάννου σ. 8, Ματθαίου σ. 32, Λουκᾶ σ. 82 καὶ Μάρκου σ. 146.

4. ΜΗΝΑΙΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1770. Ναὸς Ἁγ. Γεωργίου Κολινδρού.

ΜΗΝΑΙΟΝ / ΤΟΥ / ΑΠΡΙΛΙΟΥ / ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ / ΑΥΤΩ
ΑΠΑΞΑΝ / ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ / Μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιότερας προσθήκης /
ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ / Νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν / παρὰ
τοῦ Ἱεροδιακόνου Κυρίου / ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ / ΕΝΕ-
ΤΙΗΣΙΝ ἀπο 1770 / Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων / Con Li-
cenza de' Superiori / ΜΙΜΗΤΑΙ ΕΣΤΕ / ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Φύλλο. Αι-Ιv. Προμετωπίδα καὶ ἐπίτιτλο στὸ Αιι.

5. ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ 1783. Ναὸς Ἁγ. Τριάδος Ρητίνης.

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ / ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ / Περιέχουσα τὴν πρόπονσαν
αὐτῇ ἅπασαν / ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ / Ναὶ μὴν καὶ τοὺς δύο Παρακλητικὸς /
Κανόνας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. / Προσετέθησαν δὲ καὶ τὰ Θεοτοκία Ἀπο-
λυτικά τοῦ ὅλου Ἐνιαυτοῦ, καὶ ὁ Κανὼν τοῦ Ἀκαθίστου. / Νεωστὶ μετατυ-
πωθεῖσα, καὶ Ἐπιμελεία / ὅτι πλείστη διορθωθεῖσα. / ἀπγρ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ
1783. / Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. / Con Licenza de' Supe-
riori, e Privilegio. / ΜΙΜΗΤΑΙ ΕΣΤΕ / ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Φύλλο. 1-404. Προμετωπίδα.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΖΩΤΟΣ

SUMMARY

T h. P a p a z o t o s, The cadastre and library of the convent of St. Dionysios in Mt. Olympos. Manuscripts and ancient liturgical books of Pieria.

In this article are published:

a) The cadastre of the convent of St Dionysios, drawn up in 1905. This cadastre shows that the convent pocessed cultivable land of 109,5 ha in the villages of Litochoron, Korinos, Katerini, Tsiornovo, Keramidi and Pyrgotos of Thessaly, Pieria and Emathia.

b) The catalogue of philological and religious books of the convent's library which contained 120 volumes. This catalogue was drawn up in 1913. Only fourteen volumes have been saved from the convent's destruction by the Germans in 1943.

e) The manuscripts found in the region of the actual Pieria.

d) A catalogue of 41 religious books from 1522 to 1795, to be found in the churches of Pieria's villages. Five publications of these have not been previously listed in the Greek Bibliography.